

Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан
аграрлық-техникалық университеті

Жәңгір хан атындағы БҚАТУ ғалымдарының библиографиясы

Тулебаев Болатқали

Орал -2015

Жәңгір хан атындағы
Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті
Ғылыми кітапхана

Тулбаев Болатқали

Библиографиялық әдебиеттер көрсеткіші

Орал - 2015

УДК: 012:636.2

ББК: 91.9:46.0

Т 82

Құраст: Кудабаета Г.А., ғылыми кітапхананың сектор жетекшісі

Шығаруға жауапты: Есенаманова А. Б., ғылыми кітапхананың директоры

Тулелбаев Болатқали : биобиблиографиялық әдебиеттер көрсеткіші / құраст.: Г. А. Кудабаета, шығ. жауапты А. Б. Есенаманова– Орал : Жәңгір хан атындағы БҚАТУ, 2015. - 81 б.

Биобиблиографиялық көрсеткіш Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университетінің академиялық профессоры, ауыл шаруашылық ғылымының кандидаты, доцент Болатқали Тулелбаевқа арналған.

Көрсеткіште жинақталған материалдар доцент Б. Тулелбаевтің ғылыми-педагогикалық және ұстаздық қызметі туралы қысқаша мағлұмат беріліп, өмір жолының негізгі кезеңдері атап көрсетілген. Басылып шыққан ғылыми еңбектері әр жыл көлемінде, ішінде әріптік тәртіппен орналастырылған.

Биобиблиографиялық көрсеткіш ғалымдарға, жоғарғы оқу орындарының оқытушылары мен магистранттарына, студенттерге, кітапхана қызметкерлеріне арналады.

Биобиблиографический указатель посвящен доценту, кандидату сельскохозяйственных наук, академическому профессору Западно-Казахстанского аграрно-технического университета им. Жангир хана Болатқали Тулелбаеву.

Указатель содержит краткий очерк о научной, педагогической, производственной и общественной деятельности доцента Б. Тулелбаева, основные даты его жизни и деятельности. Раздел «Список научных трудов» включает все работы ученого с 1984-2014 гг. Расположены в хронологическом порядке, внутри года в алфавитном.

Указатель рассчитан на ученых и специалистов сельского хозяйства, преподавателей и магистрантов, а также студентов и библиотечных работников.

Алғы сөз

Ұсынылып отырған көрсеткіш Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті ғалымдарының биобиблиография сериясының жалғасы болып табылады.

Көрсеткіш ауыл шаруашылығы ғылымдарының кандидаты, доцент Болатқали Тулебаевқа арналған.

Қазақстан Республикасының білім беру ісінің құрметті қызметкері, Қазақстан Республикасының Журналистер Одағының мүшесі, Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университетінің «Биотехнология, мал және балық шаруашылығы» кафедрасының доценті, ауыл шаруашылығы ғылымдарының кандидаты Болатқали Тулебаев ғылыми еңбектері Қазақстанда және ТМД басқа да елдерінде кеңінен танымал ірі қара малының селекциясы саласындағы белді ғалым, бірнеше монографиялардың авторы, ол әріптестерімен бірге қазақтың ақбас сиырының бір тұқым ішіндегі типінің, аңқаты іріленген және шағатай тоқал зауыттық типтерінің және екі зауыттық аталық іздерінің серіктес авторы, селекциялық жетістіктер үшін берілген 5 патенттің және 5 авторлық куәліктің иегері.

Ғалымның мал шаруашылығы соның ішінде әсіресе сүтті және етті ірі қара мал шаруашылығы саласындағы жазған көптеген ғылыми еңбектері ауыл шаруашылығы өндірісінде, мамандар, оқытушылар, докторанттар, магистранттар және студенттер арасында әдебиетке шолу жасағанда кеңінен пайдаланылуда.

Биобиблиографияда жинақталған материалдар ғалым Б. Тулебаевтың еңбек және ғылыми қызметтегі жолын қамтиды. Арнайы айдарларда Б. Т. Тулебаевтың басшылығымен қорғалған магистрлік диссертациялардың тізімі баяндалған.

«Ғылыми еңбектер» айдарында ғалымның 1984-2014 жылдар аралығындағы жазылған ғылыми еңбектерінің тізімі берілген. Ғылыми еңбектер хронологиялық тәртіппен реттелген. Көрсеткіш құрастыру барысында Жәңгір хан атындағы БҚАТУ-нің ғылыми кітапханасындағы каталогтар мен картотекалар пайдаланылды.

Болатқали Тулебаев ақын ретінде екі жыр жинағымен, газеттерде басылған және елге танымал композиторлардың әндеріне жазылған өлеңдерімен оқырмандарға таныс.

Б. Т. Тулебаевтың мерзімдік баспасөздегі әдеби және публицистика саласындағы шығармаларының тізімдері де көрсеткішке енді.

Биобиблиографиялық көрсеткіш ғылыми қызметкерлерге, ауыл шаруашылық мамандарына, оқытушылар, студенттер, магистранттар және докторанттарға арналады.

Көрсеткіштегі мәліметтер 2015 жылдың қаңтар айына дейін жинақталған.

Предисловие

Предлагаемый указатель является продолжением серии биобиблиографии ученых Западно-Казахстанского аграрно-технического университета имени Жангир хана. Указатель посвящен кандидату сельскохозяйственных наук, доценту Болаткали Тулебаеву.

Болаткали Тулебаев Почетный работник образования Республики Казахстан, член Союза Журналистов Республики Казахстан, доцент кафедры «Биотехнологии, животноводства и рыбного хозяйства» Западно-Казахстанского аграрно-технического университета имени Жангир хана.

Доцент Тулебаев Болаткали ведущий ученый в области разведения и селекции крупного рогатого скота, научные труды которого известны в Казахстане, а также в странах СНГ, автор 3 монографий, совместно с коллегами соавтор одного внутривидового типа, анкатинского укрупненного и шагатайского комолого заводских типов, двух заводских линии казахской белоголовой породы, соавтор 5 патентов и 5 авторских свидетельств за селекционные достижения в мясном скотоводстве.

Многие научные труды ученого по животноводству, а особенно по молочному и мясному скотоводству широко применяются в сельскохозяйственном производстве и используются специалистами, преподавателями, докторантами, магистрантами при подготовке кадров.

Материалы собранные в биобиблиографии охватывают путь трудовой и научной деятельности ученого Б. Тулебаева.

В разделе «Список научных трудов» приведены списки научных трудов ученого за 1984-2014 годы. Научные труды приведены в хронологическом порядке. В ходе составления указателя использованы каталоги и картотеки научной библиотеки ЗКАТУ имени Жангир хана.

В специальных разделах приведены списки магистерских диссертаций, защищенных под научным руководством доцента Б. Тулебаева.

Болаткали Тулебаев известен читателям двумя поэтическими сборниками, а также стихами написанными на музыку популярных в стране композиторов.

Биобиблиографический указатель рассчитан на специалистов сельского хозяйства, преподавателей, научных сотрудников, студентов, магистрантов, докторантов и ученых-аграриев.

Отбор материала закончен в январе 2015 года.

Доцент Б. Т. Тулебаевтың ғылыми, ұстаздық, өндірістік және қоғамдық қызметі туралы мәліметтер

Болатқали Тулебаев ауылшаруашылығы ғылымдарының кандидаты, доцент, Батыс Қазақстан аграрлық университетінің «Зоотехния» мамандығы бойынша академиялық профессоры, Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университетінің доценті, Қазақстан Республикасының Журналистер Одағының мүшесі, Қазақстан Республикасының Білім беру ісінің құрметті қызметкері.

Тулебаев Болатқали Батыс Қазақстан облысының Қаратөбе ауданының Сулыкөл ауылдық округінің Қалдығайты ауылында 1955 жылдың 6 қаңтарында туылған.

Анасы Қалы Құлмырзақыз мектеп кітапханасының және шаруашылық тауарлары дүкенінің меңгерушісі, әкесі Төлебай Жарылғасұлы колхоздың және мектептің бухгалтері болып қызмет атқарды.

Балалық және оқушылық шағы қасиетті Қаратөбе топырағында, балығы тайдай тулаған, бақасы қойдай шулаған Сулыкөл, Шөмішкөл, Төленкөл және Қалдығайты өзенінің жағасында өтті.

Шағалалы, аққулы көлдер, шағылды табанға ыстық құмдар, сағымды көкжиегіне көз жетпейтін жусанды дала, шалғынды шабындықтар, сарғалдағы мен қызғалдағы көздің жауын алатын жазғытұрғы қырдың көрінісі, жусан иісі мен жуа дәмі, жұмбағы мол жұлдызды айлы түндер, анасының бесік жыры, әжелердің ертегілері, аталары айтқан аңыздар, елге мүгедек боп оралған майдангер әкесінің соғыс туралы әңгімелері, үлкендер дауыстатып оқытатын қалың кітаптардағы ғашықтық және батырлық жырлар, кейін орыс және қазақ ақындары мен жазушыларының классикалық шығармаларымен сусындау бала Болатқалидың азамат боп қалыптасуына зор әсерін тигізді.

1961-1971 жылдары ауылда Қалдығайты орта мектебінің орыс сыныптарында, 1971-1976 жылдары Орал қаласында Батыс Қазақстан ауыл шаруашылық институтының зооинженер факультетінде оқыды.

«Енесінен ерте айырған торайларды өсіргенде сүт алмастырғыштарды және арнайы құрғақ жем қоспаларын қолданудың экономикалық тиімділігі» тақырыбына орындалған дипломдық жұмысын» «өте жақсы» бағаға сәтті қорғады.

Мемлекеттік квалификациялық комиссия оған «Зоотехния» мамандығы бойынша «Зооинженер» квалификациясын берді.

Ол 1971-1976 жылдары Зеленов ауданының «Ульяновский» астық кеншарының зоотехнигі, Батыс Қазақстан ауыл шаруашылық институтының дербес мал шаруашылығы кафедрасының жанында Ғылыми-зерттеу бөлімінің қой шаруашылығы бойынша аға ғылыми қызметкері, Батыс Қазақстан облыстық атқару комитетінің облыстық қаржы бөлімінің облыстық мемлекеттік сақтандыру басқармасының совхоздардың, колхоздардың және кооперативтік мекемелердің мүлкін сақтандыру бөлімінде аға экономист, Батыс Қазақстан облыстық ауыл шаруашылық басқармасының мал шаруашылығындағы асылдандыру жұмыстары және малшаруашылығы бөлімдерінің зоотехнигі қызметтерін атқарды. Етті ірі қара тұқымдарын асылдандыру жөніндегі Қазақстан Республикасы Кеңесінің мүшесі ретінде көп жылдар еңбек сіңірді.

Батыс Қазақстанның етті ірі қара шаруашылығын зерттеген алғашқы монографиясы 1984 жылы 3 мың дана таралыммен сол кездегі астанамыз Алматы қаласының «Қайнар» баспасынан басылып шықты. Бұл болашақ ғалымның тырнақалды қомақты ғылыми еңбегі еді. Бұл кітабы үшін 1000 рубль қаламақы (гонорар) алды, ол кезде мұндай көп ақшаны бір жылда табуға болатын еді.

Болатқали Тулебаев Батыс Қазақстан облысының етті ірі қара шаруашылығын өркендетуге, қазақтың ақбас сиырын өсіретін асыл тұқымды мал зауыттары мен шаруашылықтарына және бөлімшелеріне әдістемелік және кәсіптік жетекшілік жасады. Сол жылдары «Талов» асыл тұқымды мал зауытының, «Ілбішін», «Талдықұдық» асыл тұқымды мал шаруашылықтарының, бірқатар бөлімшелердің категориялары жоғарылап, статустары беркуіне ат салысты.

Алматыдағы Қазақтың мал шаруашылығы технологиялық ғылыми-зерттеу институтының аспирантурасында 1986-1988 жылдары оқыды.

1989 жылы Алматы мал дәрігерлік-зоотехникалық институтының диссертациялық Кеңесінде «Адаптивность алатауских коров разных генотипов в зависимости от уровня молочной

продуктивности» тақырыбына ауыл шаруашылығы ғылымдарының докторы, профессор Валентин Федорович Зубрияновтың жетекшілігімен кандидаттық диссертация қорғады. Зерттеулерін алатау тұқымының сиырының сүтті типін өсіретін Алматы облысының Қаскелең ауданының «Каменский» және «Ақсай» асыл тұқымды мал зауыттарында жүргізді.

КССРО Министрлер Кеңесінің жанындағы жоғарғы аттестациялық комиссия 1990 жылдың 3 қаңтарында Болатқали Тулебаевтың ауыл шаруашылығы ғылымдарының кандидаты дәрежесін бекітті.

1989-1991 жылдары Алматыдағы Қазақтың мал шаруашылығы технологиялық ғылыми-зерттеу институтының сүтті сиыр селекциясы бөлімінің ғылыми қызметкері, Орал облыстық ауыл шаруашылық тәжірибе станциясының аға ғылыми қызметкері және мал шаруашылығы бөлімінің меңгерушісі болды.

1991-1995 жылдары Батыс Қазақстан ауыл шаруашылық институтының мал шаруашылығы кафедрасының аға оқытушысы және Батыс Қазақстан аграрлық университетінің мал шаруашылығы өнімдерін өндіру мен өңдеу технологиясы кафедрасының доценті болды.

1994 жылдың 18 мамырында Қазақстан Республикасының Министрлер Кеңесінің жанындағы жоғарғы аттестациялық комиссиясы Болатқали Тулебаевқа доцент ғылыми дәрежесін берді.

Ғылыми Кеңестің 1997 жылдың 27 ақпанындағы шешіммен Болатқали Тулебаевқа Батыс Қазақстан аграрлық университетінің «Зоотехния» мамандығы бойынша профессор академиялық дәрежесі берілді.

1999-2000 жылдары Батыс Қазақстан аграрлық және Батыс Қазақстан мемлекеттік университеттерінің профессоры, аға ғылыми қызметкері, кейін доценті болды.

Болатқали Тулебаев он жылдан астам Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университетінің жанындағы кандидаттық диссертация қорғататын диссертациялық кеңестің мүшесі болды.

Ол университет түлектерінің 250 дипломдық жұмысына жетекшілік жасап, көпшілігін үздік және жақсы бағаға қорғатты.

Тулебаев Болатқали барлығы 400-ден аса ғылыми еңбектерді, кітаптарды, мақалаларды, оқу құралдарын жазып, баспадан шығарды. Соның ішінде ең қомақтылары: «Етті ірі қара шаруашылығы» Алматы «Қайнар» (1984 ж.), «Қазақтың ақбас сиыры» Орал (1994 ж.),

«Етті ірі қара тұқымдарын асылдандыру жұмыстары» (1996 ж.) монографиялық ғылыми кітаптары.

Екі кітабы Қазақстан Республикасының ауыл шаруашылығы министрлігінің жоғарғы білім және ғылым басқармасының шешімімен жоғарғы оқу орындарына арналған оқу құралы ретінде басып шығаруға грифпен ұсынылды. Бес оқу құралы және 20 әдістемелік нұсқаулары бар.

Болатқали Тулебаев Орал облыстық ауылшаруашылық басқармасының жанындағы асыл тұқымды мал шаруашылығын тұрақтандыру және өркендету жөніндегі ғылыми-техникалық кеңестің мүшесі ретінде саланың экономикалық тиімділігін арттыруға үлесін қосты.

Болатқали Тулебаев 1981 жылы Бүкіл Одақтық мал шаруашылығы ғылыми-зерттеу институты жанындағы ауыл шаруашылығы мамандарының біліктілігін көтеру мектебін бітірді және малды қолдан ұрықтандырудың инструкторы біліктілігін алды. Онда Бүкіл Одақтық ауыл шаруашылық ғылымдары академиясының академиктері В. К. Милованов және А. В. Черкаев, биология ғылымдарының докторы, профессор И. Соколовская, ауыл шаруашылығы ғылымдарының докторы, профессор А. П. Солдатов дәрістерін тындап, әлемге әйгілі ғалымдардан тәлім алды.

1990 жылы В. И. Ленин атындағы Бүкіл Одақтық ауыл шаруашылығы академиясының бір топ ғылыми қызметкерлерімен бірге «Мал өсіру және генетикасының ғылыми қызметкерлері» мамандығы бойынша К. И. Скрябин атындағы Еңбек Қызыл Ту орденді Москва ветеринарлық академиясының біліктілік көтеру факультетін бітірді.

Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің жанындағы «Компьютерлік технологияның негіздері» курсының және Америка Құрама Штаттарының экономикалық білім жөніндегі Ұлттық Кеңесі қаржыландырған экономиканың оқытушыларына арналған старттық семинарлардың бірнеше мәрте сертификаттарын алды. Сонымен бірге, Қазақстан Республикасының Мәдениет, ақпарат және қоғамдық келісім Министрлігінің қаржыландыруымен және Батыс Қазақстан Мемлекеттік университетінің оқытушыларының қолдауымен «БҚМУ студенттерінің Кәсіподағы» қоғамдық ұйымы ұйымдастырған менеджмент, маркетинг және кәсіпкерлік негіздері жөніндегі семинар-тренингке белсенді қатысып сертификатына ие болды.

Тулбаев Болатқали ауыл шаруашылығы өндірісінде, облыстық басқарма жүйесінде, республикалық және облыстық деңгейдегі ғылыми-зерттеу мекемелерінде, аграрлық, мемлекеттік және аграрлық-техникалық университеттерде қызмет жасап, өндірісті, ғылымды және білім беруді ұштастырған маман, ғалым және ұстаз ретінде танылды.

Ол алты жыл зоотехния, кейін ветеринариялық медицина және санитария факультетінің әдістемелік бюросының төрағасы қызметін атқарғанда көп сатылы оқу жүйесін енгізуге ат салысты.

Соңғы жылдары биылғы оқу жылына дейін Ветеринариялық медицина және биотехнология факультетінің әдістемелік бюро мүшесі болды.

Ғалым Б. Тулбаев ғылым мен өндірістің байланысын күшейту бағытында «Чапаев» ЖАҚ-ы, «Ілбішін» ЖШС-і, «Шунайбеков», «А. С. Матевосян», «Сәбит», «Гурсаев», «Арай», «Есет», «Әлем», «Аманер», «Әсем» шаруа қожалықтарында қазақтың ақбас сиырын және Орал ауыл шаруашылық тәжірибе станциясында үшін геррефорд тұқымының, «Валентина» шаруа қожалығындағы ресейлік қызыл-ала тұқымын асылдандыру-селекциялық перспективалық жоспарларын жасады.

Оның мақалалары Астана, Қостанай, Алматы, Москва, Бішкек, Баку, Элиста және тағы басқа қалаларда, «Сельскохозяйственная биология», «Вестник сельскохозяйственной науки Казахстана», «Жаршы», «Ізденіс-Поиск», «Вестник Западно-Казахстанского государственного университета», «Ғылым және білім», «Вестник образования. Білім жаршысы» журналдары мен көптеген ғылыми жинақтарда басылды.

Б. Т. Тулбаев Батыс Қазақстан облыстық ауыл шаруашылығы басқармасының жанындағы асыл тұқымды мал шаруашылығын тұрақтандыру және өркендету жөніндегі Ғылыми-техникалық Кеңестің мүшесі, Етті ірі қара тұқымдарын асылдандыру жөніндегі республикалық Кеңестің мүшесі, асыл тұқымды шаруашылықтарды аттестациялау және қайта аттестациялау жөніндегі ведомство аралық комиссиясының мүшесі ретінде мал асылдандыру ісіне үлкен үлес қосты.

Тулбаев Б. Т. отыз жылға жуық уақыт ішінде мемлекеттік бюджеттен қаржыландырылатын тақырыптар бойынша келесі тақырыптарда сүтті және етті ірі қара шаруашылығы саласында ауқымды ғылыми жұмыстармен шұғылданды: «Қазақстанның

оңтүстік-шығысында қоңыр ірі қараның мол өнімді табындарын құру» (тақырыптың орындаушысы), «Қазақстанда қызыл-ала ірі қараның мол өнімді табындарын құру» (тақырыптың жетекшісі және жауапты орындаушысы), «ОАШТС-да ірі қараның геррефорд тұқымының мол өнімді табындарын құру» (тақырыптың жетекшісі және жауапты орындаушысы), «ОАШТС-да ірі қараның қазақтың ақбас тұқымының мол өнімді табындарын құру» (тақырыптың жетекшісі және жауапты орындаушысы), «Қазақтың ақбас тұқымының селекциясының тиімді әдістерін жасау» (тақырыптың орындаушысы). Кең ауқымды селекция бағдарламасы бойынша Батыс Қазақстанның кейбір шаруашылықтарын ғылыми қамтуға қатысты.

Түлебаев Б. Т. қазақтың ақбас сиырының Батыс Қазақстандық тұқым ішіндегі типінің (селекциялық жетістіктің № 110 патенті, № 334 авторлық куәлік), Майлан 13851 (селекциялық жетістіктің № 109 патенті, № 324 авторлық куәлік) және Коппертон 150 к (селекциялық жетістіктің № 111 патенті № 343 авторлық куәлік 29.06.2010 жылғы) жаңа аталық іздерінің, қазақтың ақбас сиырының аңқаты іріленген типінің (№ 277 селекциялық жетістіктің патенті, № 1179 авторлық куәлік 25.04.2011 ж.), қазақтың ақбас сиырының шағатай тоқал типінің (№ 276 селекциялық жетістіктің патенті, № 1163 авторлық куәлік 25.04.2011 ж.) авторларының бірі.

Түлебаев Б. Т. 10 жылдан астам уақыт Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті жанындағы кандидаттық диссертациялаш қорғалатын кеңестің, Батыс Қазақстан облыстық ауыл шаруашылығы басқармасының жанындағы асыл тұқымды мал шаруашылығын тұрақтандыру және өркендету бойынша ғылыми-техникалық кеңестің және етті ірі қара тұқымдарын асылдару бойынша республикалық кеңестің мүшесі міндеттерін атқарды.

Қазақстан Республикасының ауыл шаруашылығы министрлігінің, Батыс Қазақстан облыстық, аумақтық басқармасының бастығының және Батыс Қазақстан облыстық, ауыл шаруашылық басқармасының бастығының бірлескен бұйрықтары бойынша Түлебаев Болаткали бірнеше жыл қатарынан асыл тұқымды шаруашылықтарды аттестациялау және қайта аттестациялау бойынша республикалық ведомство аралық эксперттік (сараптау) комиссиясының мүшесі болды.

Талай жыл ірі қара бонитировкасы бойынша облыстық және ауданаралық семинарлар өткізуге қатысты, селекциялық-

асылдандыру жұмыстары бойынша ұсыныстар жасады және шаруашылықтарға енгізді, бүкілодақтық, республикалық конференцияларда және съездерде ғылыми баяндамалар жасады.

Оның жетекшілігімен университеттің 250 түлектері дипломдық жұмыстарын орындады және сәтті қорғады.

Ғалым Б. Т. Тулебаевтың жетекшілігімен 4 магистрант «Мал шаруашылығы өнімдерін өндіру технологиясы» мамандығы бойынша магистерлік диссертацияларын сәтті қорғады және ауыл шаруашылығы ғылымдарының магистрі академиялық дәрежесін алды.

Ауыл шаруашылығы ғылымдарының магистрлері Мутаев К. М., Батыргалиев Е. А., Шарипова Э. К. және Крамсакова Н. Н. Батыс Қазақстан облысының Теректі ауданының «Ақас» шаруа қожалығындағы ірі қараның голштин тұқымды сиырларының сүт өнімділігін молайту, Орал құс фабрикасындағы тауықтардың «Родонит-3» және «Хайсекс Браун» кросстарының жұмыртқа өнімділігін жоғарылату, сонымен қатар Ақтөбе облысының Алға ауданының Бестамақ малшаруашылығы кешеніндегі шошқалардың екі және үш тұқымдық (ірі ақ х дүрок х ландрас) гибридтерінің торайларын өсіру мен мегежіндерін қолданудың тиімділігін артыруға бағытталған проблемаларды зерттеулерімен шешіп, нәтижелерін өндіріске енгізді. Ғалым Б. Т. Тулебаевтың ірі қара шаруашылығы, шошқа шаруашылығы және құс шаруашылығы бағытындағы ғылыми мектебі осылай келешегі зор, ізденімпаз жас ғалымдардың тобымен толықты.

Доцент Болатқали Тулебаев әр жылдарда келесі пәндерден: «Мал шаруашылығы өнімдерін өндіру технологиясы», «Ғылыми зерттеулер негіздері», «Құс шаруашылығы, құс өнімдерін өндіру технологиясы», «Шошқа шаруашылығы, шошқа етін өндіру технологиясы», «Ірі қара шаруашылығы, сүт пен ет өндіру технологиясы», «Ешкі шаруашылығы, түбіт, жүн, сүтпен ет өндіру технологиясы», «Бөдене және түйеқұс шаруашылығы», «Шошқа шаруашылығы өнімдерін өндіру және өңдеу технологиясы», «Құс шаруашылығы өнімдерін өндіру және өңдеу технологиясы», «Арнайы пәндерді оқытудың әдістемесі», «Тоғандағы және өзендегі балық шаруашылығы», «Ихтиогеография», «Балық шаруашылығындағы селекция және асылдандыру жұмыстары», «Шошқа селекциясы және биотехнологиясы», «Құс селекциясы және биотехнологиясы», «Ірі қараның селекциясы және биотехнологиясы», «Зоотехния», «Мал

шаруашылығы өнімдерін өндіру технологиясы», «Ихтиология және өнеркәсіптік балық аулау», «Балық шаруашылығы» мамандықтарының студенттері мен магистранттарына сабақ берді.

Орал облыстық Мемлекеттік сақтандыру басқармасының бастығының Құрмет грамотасымен, «ХІ бесжылдықтың озаты» төс белгісімен, Ветеринариялық медицина және биотехнология факультетінің Құрмет грамотасымен, Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің ректорының Құрмет грамотасымен, 2 мәрте Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университетінің ректорының Құрмет грамотасымен, 2 мәрте Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университетінің ректорының алғыс хатымен, Махамбет Өтемісов атындағы Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің ректорының алғыс хатымен, Қазақстан Республикасының Білім және Ғылым Министрлігінің «Қазақстан Республикасының құрметті қызметкері» төс белгісімен (2006 ж.), Орал қаласының әкімі Алтай Көлгіновтың Құрмет грамотасымен, 2009-2010 оқу жылы тәрбие, сабақтан тыс және қоғамдық жұмыстар бойынша университетте 3-ші орын алғаны үшін Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университетінің сертификатымен, «БҚАТУ 45 жыл» мерейтойлық төс белгісімен, «Жәңгір хан атындағы БҚАТУ 50 жыл» мерейтойлық медалімен, «Д. А. Қонаевқа 100 жыл» мерейтойлық медалімен, «Жәңгір хан атындағы БҚАТУ ардагері» медалімен марапатталды.

Болатқали Тулебаевтың өлеңдері аудандық, облыстық және Республикалық басылымдарда жарияланған. Болатқалидың ақындық қасиетінің қалыптасуына аяулы анасы Қалы Құлмырзақыз зор ықпал тигізді.

Б. Т. Тулебаев Қазақстан Республикасының Журналистер Одағының мүшесі, қазақ және орыс тілдерінде көсемсөздік мақалалар жазады. Оның мақалалары «Орал өңірі», «Приуралье», «Жайық үні», «Пульс», «Ар-намыс», «Ұстаздар үні», «Еділ-Жайық», «ИнформБиржа», «Таза-Пресс», «Жайық дәрігері», «Жайық жастары», «Жайық ардагері», «Әділет», «Еңбек туы», «Қаратөбе өңірі», «Еңбек таңы», «За сельскохозяйственные кадры», «Өркен», «Заңғар» және тағы басқа газеттерде, «Орал. Шамшырақ» журналында жарық көрген. Ақын және жорналшы ретінде ол «Жыр дәптері», «Ой дода», «Прямая речь», «Бізбен бірге», «Қайырлы таң», «Ән-думан» бағдарламаларының телекөрсетілімдеріне жиі қатысты.

Болатқали Тулебаевтің ақындығын оқырман мойындаған, ол «Сүйем сені» және «Бақыт құсы» жыр жинақтарының авторы, оның өлеңдері аудандық, қалалық, облыстық және Республикалық басылымдарда жиі басылып жүр. Жастар әсіресе, оның махаббат лирикасын сүйіп оқиды.

Болатқали Тулебаевтің өлеңдеріне талантты және елге белгілі композиторлар оншақты ән жазған: «Ардагерлер», «Толғанай», «Наурыз» (музыкасы композитор Арона Хасановтікі), «Сен ғана», «Махаббат-әнім», «Қаратөбе вальсы», «Жайығым ерке өзенім», (музыкасы «Дарын» мемлекеттік жастар сыйлығының лауреаты, Ғарифолла Құрманғалиев атындағы Батыс Қазақстан облыстық филармониясының Дәулеткерей атындағы ұлттық аспаптар оркестрінің бас дирижері және көркемдік жетекшісі, «Орал сазы» және «Бапас сазы» фольклорлық ансамбльдерінің көркемдік жетекшісі, композитор Еркін Нұрұмбетовтікі), «Асыл анам», «Сәулем-ай», «Күндер-ай сол», «Димекен», «Қаздар қайтқанда немесе соңғы ән» (музыкасы Қазақстан Республикасының мемлекеттік сыйлығының лауреаты, Қазақстан Республикасының халық әртісі, Алматы консерваториясының профессоры, Құрманғазы атындағы Қазақтың ұлттық аспаптар оркестрінің домбырашысы болған, композитор марқұм Тұяқберді Шамеловтікі), «Алтын ай» (музыкасы «Құрмет» орденінің иегері, Қазақстан Республикасының еңбек сіңірген қайраткері, Қазақстан Республикасының композиторлар Одағының Батыс Қазақстан облыстық филиалының төрағасы белгілі композитор және әнші Донеділ Қажымовтікі), «Елбасы» (музыкасы халықаралық және Республикалық конкурстардың жеңімпазы, талантты композитор Жаскелен Ғайсағалиевтікі), «Астана» (музыкасы белгілі суретші әрі композитор Қуандық Мәдірдікі), «Гүлжаным» (музыкасы белгілі ақтөбелік композитор Гүлжан Айтқұлованікі) және басқалары.

Болатқали Тулебаевтің өлеңіне жазылған бұл әндерді Ғарифолла Құрманғалиев атындағы Батыс Қазақстан облыстық филармониясының әртістері, белгілі әншілер Дастан Есентеміров, Ернар Өмірәлі, Дария Бақытова, Майра Хайдарова, Қазақстан Республикасының еңбек сіңірген қайраткері, әнші Қатимолла Бердіғалиев, ерлі-зайыпты Қуаныш Қисметов және Раушан Қуанышалиева, Хасановтардың жанұялық «Толғанай» вокальды-аспаптық ансамблі, Атырау облыстық филармониясының хоры және басқалар орындап жүр. Бұл әндер Астанадағы Конгресс-холл, Елбасы

Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың Президенттік Орталығының концерт залында, Ғарифолла Құрманғалиев атындағы облыстық филармонияның үлкен және кіші залдарының, Батыс Қазақстан облыстық қазақ драма театрының, А. Н. Островский атындағы Батыс Қазақстан облыстық орыс драма театрының, Атырау облыстық драма театры мен филармониясының, Махамбеттің мәдениет сарайының және басқа да үлкенді-кішілі сахналарында шырқалып, көрермен жүрегіне жол тауып, көңілдерінен шықты.

Ол көп қырлы қабілеттерімен маман, ғалым, ұстаз, сарапшы, журналист, ақын және ән мәтіндерінің авторы ретінде танымал. Оның өндірістік, ғалымдық, ұстаздық, тәлімгерлік, журналистік, ақындық және қоғамдық қызметі қарапайым қазақ азаматына тән, ұштасып жатқан қасиеттер.

Ақындығы анадан туа біткен қасиетіне, еңбектену қабілетіне және шығармашылық шабытына байланысты болса керек. Шығармашылық сыры да, жұмбағы мол құбылыс. Бір сырлы азаматтың, сегіз қырлы қабілет иесі екенін екінің біреуі білсе, біреу білмеуі мүмкін.

Студент болып табалдырығынан аттап, кейін ғалым және ұстаз ретінде еңбек еткен Болатқали Тулебаевтің отыз жылдан астам өмірі өзі білім алған аграрлық-техникалық университетімен тығыз байланыста болды.

Алпысты алқымдаған ұлағатты ұстаз, ізденімпаз ғалым, шабытты ақын әрі қаламы жүйрік журналист ретінде де елімізге танымал тұлға. Алпыс жас – тойланатын да, ойланатын да, адамның еңбек жолын шолып еліне есеп беретін де жасы.

Очерк о научной, педагогической, производственной и общественной деятельности доцента Б. Т. Тулебаева

Болатқали Тулебаев кандидат сельскохозяйственных наук, доцент, академический профессор ЗКАУ, доцент кафедры «Биотехнологии, животноводства и рыбного хозяйства» Западно-Казахстанского аграрно-технического университета имени Жангир хана, Почетный работник образования Республики Казахстан, член Союза Журналистов Республики Казахстан.

Болатқали Тулебаевич Тулебаев родился 6 января 1955 года в ауле Калдыгайта, Сулыкольского сельского совета Каратобинского района Западно-Казахстанской области. Мать Қалы Құлмырзақызы

работала заведующей школьной библиотеки, а потом заведующей хозяйственного магазина, отец Толебай Жарылгасұлы – бухгалтером школы.

В 1971 году закончил Калдыгайтинскую среднюю школу. В 1971-1976 годы учился на зооинженерном факультете Западно-Казахстанского сельскохозяйственного института.

В 1976 году на «отлично» защитил дипломную работу на тему: «Эффективность разработки и применения специальных комбикормов и сухих кормосмесей для поросят раннего отъема». Государственная квалификационная комиссия присвоила ему квалификацию «Зооинженер» по специальности «Зоотехния».

1976-1985 годы работал зоотехником Ульяновского зерносовхоза, старшим научным сотрудником по овцеводству научно-исследовательского сектора Западно-Казахстанского сельскохозяйственного института при кафедре частного животноводства, старшим экономистом по страхованию имущества колхозов, совхозов и кооперативных организаций областного управления Госстраха областного финансового отдела Западно-Казахстанского облисполкома, зоотехником отдела по племенному делу в животноводстве и отдела животноводства Уральского областного управления сельского хозяйства.

В 1981 году окончил школу повышения квалификации специалистов сельского хозяйства при Всесоюзном научно-исследовательском институте животноводства (Московская область, Подольский район). Где слушал лекции всемирно известных ученых в области иммунобиологии, генетики, селекции, разведения, воспроизводства, искусственного осеменения и трансплантации сельскохозяйственных животных академики ВАСХНИЛ В. К. Милованова и А. В. Черкаева, профессоров И. А. Соколовской и А. П. Солдатова.

В 1984 году опубликовал в издательстве «Кайнар» в г. Алматы монографию «Мясное скотоводство Западного Казахстана» на казахском языке, которая была первой вышедшей в свет научной работой молодого ученого.

В 1986-1988 годы аспирант очной аспирантуры Казахского научно-исследовательского технологического института животноводства в столице Казахстана городе Алматы.

В 1989 году в г. Алматы на диссертационном совете Алматинского зооветеринарного института защитил кандидатскую

диссертацию на тему: «Адаптивность алатауских коров разных генотипов в зависимости от уровня молочной продуктивности».

В 1990 году ВАК при Совете Министров СССР (г. Москва) присвоил Тулебаеву Б. Т. ученую степень кандидата сельскохозяйственных наук.

В 1990 году в г. Москве он закончил факультет повышения квалификации Московской ветеринарной академии имени К. И. Скрябина по специальности «Научные сотрудники по разведению и генетике сельскохозяйственных животных».

В 1989-1991 годы работал старшим научным сотрудником отдела селекции молочного скота Казахского научно-исследовательского технологического института животноводства г. Алматы.

Молодой ученый в республиканском научно-исследовательском институте работал вместе с ведущими учеными Казахстана, с доктором сельскохозяйственных наук, академиком Всесоюзной академии сельскохозяйственных наук, профессором Вернигор Виктором Андреевичем, с автором алатауской породы крупного рогатого скота, доктором сельскохозяйственных наук, профессором Пак Давидом Николаевичем, со своим научным руководителем и наставником, известным в Казахстане и за ее пределами ученым, выдающимся селекционером, автором многочисленных монографий, заведующим отделом селекции и разведения молочного скота, доктором сельскохозяйственных наук, профессором Зубрияновым Валентином Федоровичем.

Тесное, плодотворное сотрудничество с другими видными учеными лаборатории биохимии Казахского научно-исследовательского института Ветеринарии, лаборатории иммунологии Института экспериментальной биологии национальной академии наук Казахстана, кафедр Алматинского зооветеринарного института, сотрудниками Вычислительного центра ВО ВАСХНИЛ оказало влияние на формирование у молодого ученого исследовательских навыков, способностей к постановке и решению научных проблем, достижению комплексности и системности при постановке экспериментов, анализов, литературному оформлению и внедрению результатов исследований в производство.

Результаты его научных исследований начали печататься в ведущих научных журналах и сборниках статей в столице СССР в г.

Москве. Работал старшим научным сотрудником и заведующим отделом животноводства Уральской областной сельскохозяйственной опытной станции, где проводил исследования по совершенствованию племенных и продуктивных качеств животных герефордской, казахской белоголовой, симментальской и черно-пестрой пород крупного рогатого скота, а так же технологии производства молока и говядины.

В 1991-2002 годы работал старшим преподавателем кафедры частного животноводства, доцентом, профессором, старшим научным сотрудником кафедры технологии производства и переработки продуктов животноводства Западно-Казахстанского сельскохозяйственного института, Западно-Казахстанского аграрного и Западно-Казахстанского государственного университетов, Западно-Казахстанского аграрно-технического университетов имени Жангир хана.

ВАК при Кабинете Министров Республики Казахстан 18 мая 1994 года Тулебаеву Б. Т. присвоил ученое звание доцента. Ученый Совет Западно-Казахстанского аграрного университета 27 февраля 1997 года присвоил Тулебаеву Б. Т. академическое звание профессора по специальности «Зоотехния».

Были изданы монографии «Казахский белоголовый скот» (1994 г.), «Племенная работа в мясном скотоводстве» (1996 г.).

Тулебаев Б. Т. автор 5 учебных пособий, из них 2 учебных пособия изданы с грифом Главного управления высшего образования и науки Республики Казахстан.

2004 году в книге «Система ведения сельского хозяйства Западно-Казахстанской области» (Уральск : Полиграфсервис, 2004 г.) Тулебаев Б. написал три крупных раздела: «Молочное скотоводство», «Свиноводство» и «Птицеводство».

Учёный Тулебаев Б. Т. опубликовал свыше 400 печатных научных, научно-популярных, публицистических и литературных работ: статей, книг, рекомендаций и брошюр.

Тулебаев Б. Т. проводил большую научную работу, в течении многих лет был исполнителем госбюджетной тематики по молочному и мясному скотоводству по темам: «Создание высокопродуктивных стад бурого типа крупного рогатого скота на юго-востоке Казахстана», «Создание высокопродуктивных стад красно-пестрого типа крупного рогатого скота в Казахстане» (руководитель и ответственный исполнитель темы), «Создание высокопродуктивного

стада герефордской породы крупного рогатого скота в УСХОС» (руководитель и ответственный исполнитель темы), «Создание высокопродуктивного стада казахской белоголовой породы крупного рогатого скота в УСХОС» (руководитель и ответственный исполнитель темы), «Разработка эффективных приемов селекции казахской белоголовой породы» (исполнитель темы). Участвовал в научном сопровождении программы крупно-масштабная селекция (КМС) в некоторых хозяйствах Западного Казахстана (исполнитель темы).

Тулєбаев Б. Т. соавтор нового внутривидового заводского типа казахской белоголовой породы крупного рогатого скота (Патент № 110 на селекционное достижение, авторское свидетельство № 334), новых заводских линий животных казахской белоголовой породы крупного рогатого скота Майлана 13851 (Патент № 109 на селекционное достижение, авторское свидетельство № 324) и Коппертона 150 к (Патент № 111 на селекционное достижение, авторское свидетельство № 343) от 29.06.2010 г., анкатинского укрупненного типа казахской белоголовой породы (Патент № 277 на селекционное достижение, авторское свидетельство №1179) от 25.04.2011г., шагатайского комолого типа казахской белоголовой породы (Патент № 276 на селекционное достижение, авторское свидетельство №1163) от 25.04.2011г.).

Тулєбаев Б. Т. на протяжении 10 лет был членом диссертационного совета по защите кандидатских диссертаций при Западно-Казахстанском аграрно-техническом университете имени Жангир хана, членом научно-технического совета по стабилизации и развитию племенного животноводства при Западно-Казахстанском областном управлении сельского хозяйства и республиканского совета по племенной работе с мясными породами.

Совместным приказом начальника Западно-Казахстанского областного территориального управления Министерства сельского хозяйства Республики Казахстан и начальника Западно-Казахстанского областного департамента сельского хозяйства Тулєбаев Болаткали несколько лет подряд назначался членом республиканской межведомственной экспертной комиссии по аттестации и переаттестации племенных хозяйств.

Принимал участие в разные годы в проведении областных и межрайонных семинаров по бонитировке крупного рогатого скота, проводил занятия на учебных курсах для специалистов

животноводства, разрабатывал и внедрял в хозяйства ряд рекомендаций по улучшению селекционно-племенной работы в скотоводстве, выступал с научными докладами на всесоюзных, республиканских, международных и областных научных конференциях и съездах.

Под его руководством выполнены и успешно защищены более 250 дипломных работ выпускников университета.

Доцент Тулебаев Б. Т. подготовил 4-х магистрантов, которые успешно защитили магистерские диссертации и получили академическую степень магистра сельскохозяйственных наук, по специальности: «Технология производства продуктов животноводства».

Магистры сельскохозяйственных наук Мутаев К. М., Батыргалиев Е. А., Шарипова Э. К. и Крамсакова Н. Н. защитили диссертации направленные на решение актуальных проблем по повышению молочной продуктивности коров голштинской породы в крестьянском хозяйстве «Акас» Теректинского района, яичной продуктивности кур кроссов «Родонит-3» и «Хайсекс браун» Уральской птицефабрики Западно-Казахстанской области, а также эффективности выращивания поросят и использования свиноматок двух и трехпородных гибридов свиней (крупная белая х ландрас х дюрок) в Бештамакском животноводческом комплексе Алгинского района Актюбинской области. Научная школа Тулебаева Б. Т. по свиноводству, яичному птицеводству, молочному и мясному скотоводству пополнились молодыми перспективными учеными.

Его статьи публиковались в городах Алматы, Москва, Бишкек, Баку, Элиста, в научных сборниках Западно-Казахстанского сельскохозяйственного и Алматинского зооветеринарного институтов, Казахского научно-исследовательского технологического института животноводства, Российского научно-исследовательского института племенного дела, Всесоюзной академии сельскохозяйственных наук имени Ленина, Западно-Казахстанского аграрно-технического и Западно-Казахстанского государственного университетов, Западно-Казахстанского института управления и права, в журналах «Сельскохозяйственная биология», «Вестник сельскохозяйственной науки Казахстана», «Жаршы», «Ізденіс-Поиск», «Вестник Западно-Казахстанского государственного университета». Он закончил несколько стартовых семинаров учителей экономики, финансируемых Национальным Советом

Соединенных Штатов Америки по экономическому образованию, стартовый семинар-тренинг по менеджменту, маркетингу и основам предпринимательства, финансируемый Министерством культуры, информации и общественного согласия Республики Казахстан, организованный ОО «Профсоюз Студентов ЗКГУ» при поддержке преподавателей ЗКГУ и получил сертификаты.

В разные годы проводил занятия по следующим дисциплинам: «Основы научных исследований», «Птицеводство, технология производства птицеводческой продукции», «Свиноводство, технология производства свинины», «Скотоводство, технология производства молока и говядины», «Козоводство, технология производства пуха, шерсти, молока и мяса коз», «Перепеловодство и страусоводство», «Технология производства и переработки продукции свиноводства», «Технология производства и переработки продукции птицеводства», «Методика преподавания специальных дисциплин», «Прудовое и озерное рыбоводство», «Ихтиогеография», «Селекция и племенная работа в рыбоводстве». «Селекция и биотехнология свиней», «Селекция и биотехнология птиц», «Селекция и биотехнология крупного рогатого скота» по специальностям: «Зотехния», «Технология производства продуктов животноводства», «Ихтиология и промышленное рыбоводство».

Награжден почетной грамотой начальника Уральского областного управления Госсстраха, нагрудным знаком «Ударник XI пятилетки», Почетной грамотой декана ветеринарной медицины и биотехнологии, Почетной Грамотой ректора Западно-Казахстанского государственного университета, 2 раза Почетными грамотами ректора Западно-Казахстанского аграрно-технического университета имени Жангир хана, 2 раза благодарственными письмами ректора Западно-Казахстанского аграрно-технического университета имени Жангир хана, благодарственным письмом ректора Западно-Казахстанского государственного университета, нагрудным знаком Министерства образования и науки Республики Казахстан, «Почетный работник образования Республики Казахстан» (2006 г.), Почетной грамотой акима города Уральска Алтая Кульгинова, сертификатом за занятие 3-места по воспитательной, внеурочной и общественной работе по итогам 2009-2010 учебного года, нагрудным знаком «45 лет ЗКАТУ», юбилейной медалью «100 лет Д. А. Кунаеву», «50 лет ЗКАТУ им. Жангир хана», медалью «Ветеран ЗКАТУ им. Жангир хана».

Болаткали Тулебаев является членом Союза журналистов Республики Казахстан. Его стихи печатаются в республиканских, областных и районных печатных изданиях. Выпустил два сборника стихов «Сүйем сені» и «Бақыт құсы». Молодежи сильно полюбились его лирические стихотворения о любви. Многие из них стали песнями и звучат во многих концертных залах Казахстана.

Болаткали Тулебаев разносторонняя личность, ученый и лирик, его кредо: Өнер - ағып жатқан бұлақ,

Ілім - жанып тұрған шырақ.

Искусство - живой ручей,

наука - яркий светильник.

Доцент Б. Т. Тулебаевтың өмірі мен қызметінің негізгі кезеңдері

- 1955** 1955 жылдың 6 қаңтарында Батыс Қазақстан облысы Қаратөбе ауданы Сулыкөл ауылдық округінің Қалдығайты ауылында туылған.
- 1971-1976** Батыс Қазақстан ауыл шаруашылығы институтының зооинженер факультетінің студенті.
- 1976-1977** Батыс Қазақстан облысының Зеленов ауданының «Ульяновский» астық совхозының зоотехнигі.
- 1977-1979** Батыс Қазақстан ауыл шаруашылығы институтының Ғылыми-зерттеу бөлімінің «Мал шаруашылығы салалары» кафедрасындағы қой шаруашылығы бойынша аға ғылыми қызметкері.
- 1979-1980** Орал облыстық Мемлекеттік сақтандыру басқармасының совхоздар, колхоздар және кооперативтік ұжымдардың мүліктерін сақтандыру бөлімінің аға экономисі.
- 1980-1985** Орал облыстық ауыл шаруашылығы басқармасының мал асылдандыру ісі және мал шаруашылығы бөлімдерінің зоотехнигі.
- 1984** 1984 жылы астанамыз Алматы қаласында «Қайнар» Қайнар баспасынан «Етті ірі қара шаруашылығы» монографиясы басылып шықты.
- 1985** «ХІ бесжылдықтың озаты» төс белгісімен марапатталды.

- 1985-1989** 06.02.01. - «Ауыл шаруашылық малдарын өсіру, генетикасы, асылдандыру және көбейту» мамандығы бойынша Алматы қаласындағы Қазақ мал шаруашылығы ғылыми-зерттеу технологиялық институтының аспиранты.
- 1989** Алматы зоотехникалық-ветеринариялық институтының мамандандырылған диссертациялық кеңесінде ауыл шаруашылығы ғылымдарының кандидаты дәрежесін алуға ізденген диссертациясын сәтті қорғады.
- 1989-1990** Алматы қаласындағы Қазақ мал шаруашылығы ғылыми-зерттеу технологиялық институтының сүтті ірі қара мал селекциясы бөлімінің аға ғылыми қызметкері.
- 1990** 1990 жылдың 3 қаңтарында КСРО Министрлер Кеңесінің жанындағы Жоғары аттестациялық комиссия ауыл шаруашылығы ғылымдарының кандидаты ғылыми дәрежесін бекітті. Ғылым кандидатының дипломы. СХ № 012667. Москва қаласы. 3 қаңтар 1990 жыл.
- 1990-1991** Орал облыстық ауыл шаруашылығы тәжірибе станциясының Мал шаруашылығы бөлімінің аға ғылыми қызметкері және бөлім меңгерушісі м. а.
- 1991-1999** Мал шаруашылығы салалары кафедрасының аға оқытушысы, кейін Мал шаруашылығы өнімдерін өндіру және тауартану кафедрасының доценті.
- 1994** Қазақстан Республикасы Министрлер кабинеті жанындағы Жоғары аттестациялық комиссияның 1994 жылдың 18 мамырындағы шешімімен (№ 8 хаттама) «Зоотехния» мамандығы бойынша доцент ғылыми атағы берілді.
- 1997** Қазақстан Республикасы Білім министрлігі, Батыс Қазақстан аграрлық университеті Ғылыми Кеңесінің 1997 жылдың 27 ақпандағы шешімімен «Зоотехния» мамандығы бойынша профессор академиялық атағы берілді.
- 1999-2000** Батыс Қазақстан аграрлық университетінің Ауыл шаруашылығы өнімдерінің тауартануы,

- стандарттауы және сертификаттауы департаментінің профессоры.
- 2000-2001** Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің Ауыл шаруашылығы өнімдерінің тауартануы, стандарттауы және сертификаттауы кафедрасының профессоры.
- 2001-2002** Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің Ауыл шаруашылығы өнімдерінің тауартануы, стандарттауы және сертификаттауы кафедрасының доценті.
- 2003** Қазақстан Республикасының Журналистер Одағының мүшесі болды.
- 2002-2004** Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университетінің Мал шаруашылығы өнімдерін өндіру технологиясы кафедрасының доценті.
- 2004** Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университетінің Биотехнология, мал және балық шаруашылығы кафедрасының доценті.
- 2006** Қазақстан Республикасының Білім беру ісінің құрметті қызметкері төс белгісімен марапатталды.
- 2008** «БҚАТУ 45 жыл» мерейтойлық төс белгісімен марапатталды.
- 2012** «Д. А. Қонаевқа 100 жыл» мерейтойлық медалімен марапатталды.
- 2013** «БҚАТУ 50 жыл» мерей тойлық медалімен марапатталды.
- 2013** «Жәңгір хан Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университетінің ардагері медалімен марапатталды.
- 2013** Орал қаласы әкімі Алтай Көлгіновтың құрмет грамотасымен марапатталды.
- 2014** Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университетінің Биотехнология, мал және балық шаруашылығы кафедрасының доценті.

Основные даты жизни и деятельности доцента Б. Т. Тулебаева

- 1955** 6 января 1955 года родился в ауле Калдыгайта Сулыкольского сельского округа Каратобинского района Западно-Казахстанской области.
- 1971-1976** Студент зооинженерного факультета Западно-Казахстанского сельскохозяйственного института.
- 1976-1977** Зоотехник зерносовхоза «Ульяновский» Зеленовского района Западно-Казахстанской области.
- 1977-1979** Старший научный сотрудник по овцеводству при кафедре частного животноводства Научно-исследовательского сектора Западно-Казахстанского сельскохозяйственного института.
- 1979-1980** Старший экономист по страхованию имущества совхозов, колхозов и кооперативных организации Уральского областного управления Госстраха.
- 1980-1985** Зоотехник отделов по племенному делу и животноводства Уральского областного управления сельского хозяйства
- 1984** В Алма-Ате в 1984 г. в издательстве «Қайнар» издана книга - монография «Мясное скотоводство. 72 с. Тираж 3000 экземпляров.
- 1985** Награжден нагрудным знаком «Ударник XI пятилетки».
- 1985-1989** Аспирант очной аспирантуры по специальности 06.02.01. - «Разведение, селекция и воспроизводство сельскохозяйственных животных» Казахского научно-исследовательского технологического института животноводства (г. Алма-Ата).
- 1989** На специализированном диссертационном Совете ордена Трудового Красного Знамени Алма-Атинского зооветеринарного института защитил диссертацию на соискание ученой степени кандидата сельскохозяйственных наук.

- 1989-1990** Научный сотрудник отдела селекции молочного скота Казахского научно-исследовательского технологического института животноводства (г. Алма-Ата).
- 1990** Высшая аттестационная комиссия при Совете Министров СССР утвердила ученую степень кандидата сельскохозяйственных наук. Диплом кандидата наук СХ № 012667. (Москва 03.01.1990 г.)
- 1990-1991** Старший научный сотрудник, и. о. заведующего отдела животноводства Уральской областной сельскохозяйственной опытной станции г. Уральск.
- 1991-1999** Старший преподаватель кафедры Частного животноводства, затем доцент кафедры Технологии производства продуктов животноводства и товароведения.
- 1994** Решением Высшей аттестационной комиссии при Кабинете Министров Республики Казахстан от 18 мая 1994 года (протокол №8) присвоено ученое звание доцента по специальности «Зоотехния».
- 1997** Решением Ученого Совета Западно-Казахстанского аграрного университета Министерства образования Республики Казахстан от 27 февраля 1997 года присвоено академическое звание профессора по специальности «Зоотехния».
- 1999-2000** Профессор департамента Товароведения, стандартизации и сертификации сельскохозяйственной продукции Западно-Казахстанского аграрного университета.
- 2000-2001** Профессор кафедры Товароведения, стандартизации и сертификации сельскохозяйственной продукции Западно-Казахстанского государственного университета.
- 2001-2002** Доцент кафедры Товароведения, стандартизации и сертификации сельскохозяйственной продукции Западно-Казахстанского государственного университета.
- 2003** Член Союза Журналистов Республики Казахстан.

- 2002-2004**   Доцент кафедры Технологии производства продуктов животноводства Западно-Казахстанского аграрно-технического университета имени Жангир хана.
- 2004**   Доцент кафедры биотехнологии, животноводства и рыбного хозяйства Западно-Казахстанского аграрно-технического университета имени Жангир хана.
- 2006**   Наражден нагрудным знаком «Почетный работник образования Республики Казахстан».
- 2008**   Награжден юбилейным нагрудным знаком «45 лет ЗКАТУ».
- 2012**   Награжден юбилейной медалью «100 лет Д. А. Кунаеву».
- 2013**   Награжден юбилейной медалью «50 лет ЗКАТУ».
- 2013**   Награжден медалью «Ветеран Западно-Казахстанского аграрно-технического университета имени Жангир хана».
- 2013**   Награжден Почетной грамотой акима г. Уральска Алтая Кульгинова.
- 2014**   Доцент кафедры биотехнологии, животноводства и рыбного хозяйства Западно-Казахстанского аграрно-технического университета имени Жангир хана.

Доцент Б. Т. Тулебаевтың ғылыми еңбектерінің тізімі
Список научных трудов доцента Б. Т. Тулебаева

1984

1. Мясное скотоводство. – Алма-Ата : Кайнар, 1984. – 72 с. (Соавт.: Б. Гумаров, Б. Т. Толебаева).

1988

2. Адаптивность коров с различным уровнем функциональной напряжённости // Первый съезд физиологов Казахстана: тез. докл. - Алма-Ата : Наука, 1988. - С. 99. (Соавт.: В. Ф. Зубриянов, Ю. Колокольцев, Д. К. Карыбаев).
3. Адаптация нетелей к использованию в условиях промышленной технологии // Вестник сельскохозяйственной науки Казахстана. - 1988. - № 6. – С. 69-71. (Соавт.: Д. К. Карыбаев, В. И. Платунова).
4. Естественная резистентность и продуктивность алатауско- швицких помесей // Вестник сельскохозяйственной науки Казахстана. – 1988. - № 8. - С. 62-65. (Соавт.: Д. К. Карыбаев).
5. Молочная продуктивность коров с разным генотипом в связи с физиологическим состоянием организма. // Сельскохозяйственная биология. – 1988. - № 2. - С. 76-80. (Соавт.: В. Ф. Зубриянов, Д. К. Карыбаев).
6. Отбор в скотоводстве по экологической адаптивности // Интенсификация и повышение эффективности общественного производства на основе ускорения НТП: тез. докл. респ. конф. - Алма-Ата, 1988. - С. 27-29. (Соавт.: Д. К. Карыбаев).
7. Оценка адаптационных способностей животных при создании интенсивного типа алатауского скота // Селекция сельскохозяйственных животных на устойчивость к болезням и повышение резистентности в условиях промышленной технологии ВНИИ племенного дела. -Москва, 1988. – вып. 8. - С.84-85. (Соавт.: В. Ф. Зубриянов, Д. К. Карыбаев, Ю. К. Колокольцев).

1989

8. Адаптивность алатауских коров разных генотипов в зависимости от уровня молочной продуктивности: диссертация на соискание ученой степени кандидата сельскохозяйственных наук. - Алма-Ата, 1989. - 157 с.
9. Адаптивность алатауских коров разных генотипов в зависимости от уровня молочной продуктивности: автореферат диссертации на

- соискание ученой степени кандидата сельскохозяйственных наук. - Алма-Ата, 1989. - 22 с.
10. Естественная резистентность коров в связи с молочной продуктивностью // Вклад молодых учёных и специалистов в интенсификацию АПК: тез. докл. респ. науч. -практ. конф. мол. учёных и спец. (Животноводство). - Алма-Ата, 1989. - С. 15.
  11. Естественная резистентность дочерей быков различного происхождения: информ. листок № 436-89 / КазНИИНТИ. - Алма-Ата, 1989. – 4 с. (Соавт.: Д. К. Карыбаев).
  12. Оценка быков по продуктивному долголетию дочерей в молочном скотоводстве // Вклад молодых ученых и специалистов в интенсификацию АПК: тез. докл. респ. науч.-практ. конф. мол. ученых и спец. (Животноводство). -Алма-Ата, 1989. - С. 30. (Соавт.: Р. К. Мамаева).
  13. Продуктивные и технологические качества алатауско-швицких помесей: информ. листок № 435-89 / КазНИИНТИ. - Алма-Ата, 1989. – 4 с. (Соавт.: Д. К. Карыбаев).
  14. Рентгенографический контроль адаптивности молочного скота: информ. листок № 440-89 / КазНИИНТИ. Алма-Ата, 1989. – 4 с. (Соавт.: Д. К. Карыбаев).
  15. Технологичность и адаптивность молочного скота в Казахстане / КазНИИНТИ. - Алма-Ата, 1989. – 65 с. (Соавт.: В. Ф. Зубриянов, Д. К. Карыбаев, Ю. К. Колокольцев, С. Е. Сеитов).

1990

16. Влияние интенсивности раздоя первотелок на их продуктивное долголетие // Вестник сельскохозяйственной науки Казахстана. – 1990. - № 11. - С. 77-80. (Соавт.: Д. К. Карыбаев, Р. К. Тулебаева).
17. Комплексная оценка адаптивности животных в процессе создания молочного типа бурого скота // Селекция молочного скота и промышленные технологии / ВАСХНИЛ. – М.: Агропромиздат, 1990. – С. 96-102. (Соавт.: В. Ф. Зубриянов, Д. К. Карыбаев).
18. Опыт совершенствования продуктивности молочного стада: плакат. – 1990. (Соавт.: Ж. К. Колонбаев, Э. А. Бекназаров).
19. Производство молока – технология, достижения и перспективы: плакат. – 1990. (Соавт.: Ж. К. Колонбаев, Э. А. Бекназаров).
20. Физиолого-биохимический статус алатауских коров в связи с уровнем секреции молока // Тез. докл. VIII всесоюзн. симпоз. по физиологии и биохимии лактаций посвящ. 100-летию со дня

рождения проф. Г. И. Азимова. – Москва, 1990. – Ч. I. – С. 76-77. (Соавт.: Д. К. Карыбаев, Л. Б. Кацова).

1991

21. Рекомендации по ведению молочного скотоводства в хозяйствах Уральской области / Уральское обл. упр. с.-х. и прод. – Уральск, 1991. – 42 с. (Соавт.: К. М. Кусаинов, Г. Н. Томанов, Е. Ф. Каримов, П. А. Насипов, Ж. К. Колонбаев, Э. А. Бекназаров, Б. И. Иржанов, В. Г. Кожевников).
22. Создание стада палево-пестрого скота с использованием быков голштинской породы // Вестник сельскохозяйственной науки Казахстана. – 1991. - № 11. – С. 65-67. (Соавт.: Э. А. Бекназаров, М. С. Айталиев).
23. Технологические и адаптационные свойства алатауско-швицких помесей // Вестник сельскохозяйственной науки Казахстана. - 1991. - № 9. - С. 85-90. (Соавт.: Д. К. Карыбаев).

1992

24. Комплексная оценка адаптивности коров в молочном скотоводстве // Создание типов и пород молочного скота. - Алма-Ата, 1992. - С. 79-85. (Соавт.: Б. Т. Карыбаев).
25. Мал дәрігерлік факультеті студенттеріне мал өсіру пәнінен жаттығу-тәжірибе сабақтарын өткізуге арналған жұмыс дәптері / БҚАШИ. – Орал, 1992. – 50 б. (Серіктес авторлар: Г. К. Молдашев, Р. У. Бозымова).
26. Оценка быков по резистентности и продуктивному долголетию дочерей в молочном скотоводстве // Тез. докл. конф. проф.-преп. состава Зап.-Казахст. СХИ по итогам науч.-исслед. работ за 1990 г. / Мин-во с.-х. РК, Зап.-Казахст. СХИ. – Уральск, 1992. – С. 78-79.
27. Продуктивность помесей симментальской и красно-пестрой голштинской пород в Западно-Казахстанской области // Создание типов и пород молочного скота: тез. докл. – Алма-Ата, 1992. – С. 74-79. (Соавт.: Э. А. Бекназаров, М. С. Айталиев).
28. Продуктивность помесей симментальской и красно-пестрой голштинской пород в Западно-казахстанской области // Тез. докл. конф. проф.-преп. состава Зап.-Казахст. СХИ по итогам науч.-исслед. работ за 1990 г. / Мин-во с.-х. РК, Зап.-Казахст. СХИ. – Уральск, 1992. – С. 69-70. (Соавт.: Э. А. Бекназаров, М. С. Айталиев).
29. Селекция алатауского скота по естественной резистентности // Создание типов и пород молочного скота. - Алма-Ата, 1992. - С. 74-78. (Соавт.: Б. Т. Карыбаев).

30. Совершенствование стада герефордской породы Уральской опытной станции // Тез. докл. конф. проф.-преп. состава Зап.-Казахст. СХИ по итогам науч.-исслед. работ за 1990 г. / Мин-во с.-х. РК, Зап.-Казахст. СХИ. – Уральск, 1992. – С. 77-78. (Соавт.: С. К. Сартов, Ж. К. Колонбаев).

1993

31. Батыс Қазақстанда қазақтың ақбас сиырының тұқымын асылдандыру жұмыстарын ұйымдастыру туралы ұсыныстар / БҚАШИ. – Орал, 1993. – 15 б. (Серіктес авторлар: Қ. Қ. Бозымов, М. Г. Зайнуллин).
32. Зооинженерлік факультетінің іштей және сырттай оқитын студенттеріне арналған ірі қара шаруашылығы және сүтпен ет өндіру технологиясы пәнінен жобалау пән жұмысын әзірлеудің әдістемелік нұсқаулары / БҚАШИ. – Орал, 1993. – 31 б. (Серіктес авторлар: М. К. Қажымұратов, Қ. Қ. Бозымов).
33. Қазақстанда қазақтың ақбас сиырын асылдандыру жұмыстарын ұйымдастыру туралы ұсыныстар. - Орал, 1993. – 15 б. (Серіктес автор: Қ. Қ. Бозымов).
34. Құс шаруашылығы және құс етін өндіру технологиясы бойынша пәндік жобалауды әзірлеудің әдістемелік нұсқаулары / БҚАШИ. – Орал, 1993. – 38 б. (Серіктес авторлар: М. К. Қажымұратов, Р. У. Бозымова, Г. К. Молдашев).
35. Мал шаруашылығы және мал етін өндіру технологиясы бойынша пәндік жобалауды әзірлеудегі әдістемелік нұсқаулары / БҚАШИ. - Орал, 1993. - 31 б. (Серіктес авторлар: Г. К. Молдашев, Қ. Қ. Бозымов, Р. У. Бозымова).
36. Методические рекомендации по исследованию показателей естественной резистентности организма сельскохозяйственных животных: учебн. пособие. – Уральск, 1993. – 112 с. (Соавт.: К. К. Бозымов, У. Б. Таубаев).
37. Совершенствование построения экзаменационных вопросов при двухступенчатой подготовке // Сборник мат. респ. конф. проф.-преп. состава с.-х. вузов РК. - Уральск, 1993. - С. 9-10. (Соавт.: Г. К. Молдашев).
38. Состояние мясного скотоводства в Казахстане // Тез. докл. XXVII науч.-практ. конф. проф.-преп. состава Зап.-Казахст. СХИ. – Уральск, 1993. – С. 86-87. (Соавт.: С. Х. Аубекеров).
39. Шошқа шаруашылығы және шошқа етін өндіру технологиясы бойынша пәндік жобалауды әзірлеудің әдістемелік нұсқаулары /

БҚАШИ. – Орал, 1993. – 31 б. (Серіктес авторлар: Г. К. Молдашев, Р. У. Бозымова).

1994

40. Аталық бұқаларға ұрпағының сапасына қарап баға беру және тұқымдық тана бұқаларды сұрыптау туралы ұсыныс. - 1994. – 18 б. (Серіктес авторлар: Қ. Қ. Бозымов, Н. К. Бекбулов).
41. Батыс Қазақстанның етті ірі қара шаруашылықтарында табынды өз төлі есебінен ұдайы өсіруді ұйымдастыруды туралы ұсыныстар. - Орал, 1994. - 18 б. (Серіктес автор: Қ. Қ. Бозымов).
42. Зооинженер факультетінің студенттерін екі сатылы жүйемен дайындағандағы машықтандырып оқытудың өтпелі бағдарламасы / БҚАШИ. – Орал, 1994. – 36 б. (Серіктес авторлар: Г. К. Молдашев, Р. У. Бозымова, К. Ө. Өмірзақов, К. Н. Оразгулов).
43. Қазақтың ақбас сиыры жоғары және орта арнаулы оқу орындарының студенттеріне «Зоотехния» мамандығы бойынша оқулық және мал шаруашылығы қызметкерлеріне арналған ғылыми еңбек ретінде басып шығаруға рұқсат етілген / БҚАШИ. – Орал, 1994. – 133 б. (Серіктес автор: Қ. Қ. Бозымов).
44. Программа практического обучения студентов зооинженерного факультета при двухступенчатой подготовке / Зап.-Казахст. СХИ. - Уральск, 1994. - 34 с. (Соавт.: Г. К. Молдашев).
45. Рекомендации по организации воспроизводства стада в мясном скотоводстве Западного Казахстана / Зап.-Казахст. СХИ. –Уральск. 1994. – 31 с. (Соавт.: К. К. Бозымов).
46. Сквозная программа практического обучения студентов зооинженерного факультета при двухступенчатой подготовке / Зап.-Казахст. СХИ. – Уральск, 1994. – 34 с. (Соавт.: Г. К. Молдашев, К. Г. Кудряков, Н. К. Бекбулов, Р. У. Бозымова, Г. П. Шалимов, Н. А. Невкина, Б. К. Джумашев).

1995

47. Методические рекомендации по выполнению курсового проекта (курс «Скотоводство и технология производства молока и говядины») / Зап.-Казахст. СХИ. – Уральск, 1995. – 16 с. (Соавт.: К. К. Бозымов, М. К. Кажимуратов).
48. Совершенствование племенных и продуктивных качеств мясных пород скота в Западном Казахстане // Пути интенсификации животноводства в условиях рыночной экономики: тез. докл.

междунар. науч.-практ. конф. – Бишкек, 1995. – Ч. II. – С. 66-68. (Соавт.: К. К. Бозымов).

1996

49. «Аңқаты» асыл тұқымды мал заводында малды аталық іздерді пайдалану тәсілімен өсіру және олардың үйлесімділігі // Сб. науч. трудов: вопросы экономики, агрономии, зоотехнии, математики и педагогики / ЗКАУ. - Уральск, 1996. - С. 196-197. (Серіктес автор: Т. Х. Хабиев).
50. Батыс Қазақстан мемлекеттік асылдандыру станциясындағы түрлі тұқым қошқарларының өнімділігі // Сб. науч. трудов: вопросы экономики, агрономии и зоотехнии, механизации, математики и педагогики / ЗКАУ. – Уральск, 1996. – С. 167-169. (Серіктес автор: Г. К. Молдашев).
51. Влияние разных уровней кормления и методик оценки по качеству потомства на селекционный индекс быков-производителей: информ. листок № 64-96 / КазГосИНТИ. Зап.-Казахст. ЦНТИ. – Уральск, 1996. – 3 с. (Соавт.: Е. Г. Насамбаев, М. К. Кажимуратов, Т. Х. Хабиев).
52. Етті ірі қара тұқымдарын асылдандыру жұмыстары: 3107 «Зоотехния» мамандығы бойынша оқу құралы / БҚАУ. – Орал, 1996. – 176 б. (Серіктес авторлар: Қ. Қ. Бозымов, В. Б. Асанов).
53. Етті ірі қара тұқымдарын асылдандыру жұмыстары: монография / БҚАУ. – Орал, 1996. – 180 б. (Серіктес авторлар: Қ. Қ. Бозымов, В. Б. Асанов).
54. Етті ірі қара тұқымдарын асылдандыру жұмыстарының жоспарын жасау туралы ұсыныстар / БҚАУ. – Орал, 1996. – 30 б. (Серіктес авторлар: Қ. Қ. Бозымов, Р. У. Бозымова).
55. Етті тұқымдардың бұқаларын ұрпағының сапасы бойынша бағалағанда әр түрлі әдістерді қолданудың тиімділігі туралы ұсыныстар / БҚАУ. – Орал, 1996. - 76 б. (Серіктес авторлар: Е. Г. Насамбаев, М. К. Кажымұратов, Р. У. Бозымова).
56. Қазақтың ақбас сиырының тоқал типті табындарын құру және өнімділігіне баға беру туралы ұсыныстар / БҚАУ – Орал, 1996. – 20 б. (Серіктес авторлар: Қ. Қ. Бозымов, Р. У. Бозымова).
57. Программа и рабочая тетрадь для оформления дневников и отчетов при сквозном практическом обучении студентов по специальности «Зоотехния». Раздел I / Зап.-Казахст. СХИ. – Уральск, 1996. – 86 с. (Соавт.: К. К. Бозымов, И. К. Ашетов, А. А. Карасаев, К. Г. Кудряков, М. К. Кажимуратов, Г. К. Молдашев, А. Д. Дарбаев, К. М. Дуйсекенов, К. У. Умирзаков, М. Нигметов, Р. У. Бозымова).

58. Программа и рабочая тетрадь для оформления дневников и отчетов при сквозном практическом обучении студентов по специальности «Зоотехния». Раздел II / Зап.-Казахст. СХИ. – Уральск, 1996. – 31 с. (Соавт.: К. К. Бозымов, И. К. Ашетов, А. А. Карасаев, К. Г. Кудряков, М. К. Кажимуратов, Г. К. Молдашев, А. Д. Дарбаев, К. М. Дуйсекенов, К. У. Умирзаков, М. Нигметов, Р. У. Бозымова).
59. Программа и рабочая тетрадь для оформления дневников и отчетов при сквозном практическом обучении студентов по специальности «Зоотехния». Раздел III (преддипломная и производственная практика) / Зап.-Казахст. СХИ. – Уральск, 1996. – 31 с. (Соавт.: К. К. Бозымов, И. К. Ашетов, А. А. Карасаев, К. Г. Кудряков, М. К. Кажимуратов, Г. К. Молдашев, А. Д. Дарбаев, К. М. Дуйсекенов, К. У. Умирзаков, М. Нигметов, Р. У. Бозымова).
60. Разведение сельскохозяйственных животных с основами животноводства : практ. учебн. пособие / ЗКАУ. - Уральск, 1996. - 111 с. (Соавт.: Р. У. Бозымова, Е. Г. Насамбаев).
61. Совершенствование племенных и продуктивных качеств казахского белоголового скота в Западном Казахстане // Сб. науч. трудов: вопросы экономики, агрономии и зоотехнии, механизации, математики и педагогики / ЗКАУ. – Уральск, 1996. – С. 146-149. (Соавт.: К. К. Бозымов).
62. Эффективность различных методов оценки быков-производителей мясных пород по качеству потомства: рекомендации / ЗКАУ. – Уральск, 1996. - 7 с. (Соавт.: Е. Г. Насамбаев, М. К. Кажимуратов, К. К. Бозымов).

1997

63. Әр түрлі азықтандыру деңгейін азықтарды және әдістемелерді қолданудың етті бұқалардың ұрпағының сапасына берілген бағаға әсері: информ. листок № 28-97 / КазГосИНТИ Зап.-Казахст. ЦНТИ. – Уральск, 1997. – 4 с. (Серіктес авторлар: Е. Г. Насамбаев, М. К. Кажымұратов, Т. Х. Хабиев).
64. Мал өсіру және мал шаруашылығы негіздері / БҚАУ. – Орал, 1997. – 111 б. (Серіктес авторлар: Р. У. Бозымова, Е. Г. Насамбаев).
65. Профессор Сатқанов Әмқанат Тарихұлының өмірі мен қызметі / БҚАУ. – Орал, 1997. – 34 б. (Серіктес авторлар: Қ. Қ. Бозымов, Г. К. Молдашев).
66. Разведение сельскохозяйственных животных с основами животноводства: практ. учебн. пособие / ЗКАУ. – Уральск, 1997. – 110 с. (Соавт.: Р. У. Бозымова, Е. Г. Насамбаев).

67. Результаты оценки быков-производителей по качеству потомства: информ. листок № 42-97 / КазГосИНТИ Зап.-Казахст. ЦНТИ. – Уральск, 1997. – 3 с.
68. Рекомендации по совершенствованию оценки быков-производителей казахской белоголовой породы по качеству потомства / ЗКАУ. – Уральск, 1997. – 41 с. (Соавт.: К. К. Бозымов, Р. У. Бозымова, М. Г. Зайнуллин, Т. Х. Хабиев, Е. Г. Насамбаев).

1998

69. Аналық ұялар селекциясы: информ. листок № 37-98 / КазГосИНТИ, БҚҒТАО. – Орал, 1998. – 4 б. (Серіктес авторлар: Н. Ж. Кажғалиев, Қ. Қ. Бозымов).
70. Аңқаты зауыттық типінің туыстық топтары: информ. листок № 34-98 / КазГосИНТИ, БҚҒТАО. – Орал, 1998. – 3 б. (Серіктес автор: Н. Ж. Кажғалиев).
71. Қазақтың ақбас сиырының Аңқаты іріленген зауыттық типінің малын асылдандыру туралы ұсыныстар / БҚАУ. – Орал, 1998. – 16 б. (Серіктес авторлар: Қ. Қ. Бозымов, Е. Г. Насамбаев, Р. У. Бозымова).
72. Қазақтың ақбас сиырының Аңқаты зауыттық типі: информ. листок № 36-98 / КазгосИНТИ, БҚҒТАО. – Орал, 1998. – 3 б. (Серіктес автор: Н. Ж. Кажғалиев).
73. Ландыш 9879 және Кактус 7969 аталық іздерінің өнімділігі: информ. листок № 35-98 / КазГосИНТИ, БҚҒТАО. – Орал, 1998. – 3 б. (Серіктес автор: Н. Ж. Кажғалиев).
74. Рекомендации по организации селекционно-племенной работы в мясном скотоводстве Западно-Казахстанской области / ЗКАУ. – Уральск, 1998. - 8 с. (Соавт.: К. К. Бозымов, Е. Г. Насамбаев).

1999

75. Анкатинский укрупненный тип казахского белоголового скота // Сб. науч. работ: вопросы зоотехнии, механизации и педагогики / ЗКАУ. - Уральск, 1999. - Ч. III. -С. 40-45. (Соавт.: К. К. Бозымов, Н. Ж. Кажғалиев).
76. Аңқаты зауыттық типінің аталық іздерінің өнімділігі // Сб. науч. работ: вопросы зоотехнии, механизации и педагогики / ЗКАУ. - Уральск, 1999. - Ч. III. - С. 35-37. (Серіктес авторлар: Қ. Қ. Бозымов, Н. Ж. Кажғалиев).
77. Аңқаты зауыттық типінің мол өнімді аталық аналық ұялары // Сб. науч. работ: вопросы зоотехнии, механизации и педагогики / ЗКАУ. - Уральск, 1999. - Ч. III. - С. 49-52. (Серіктес авторлар: К. К. Бозымов, Е. Г. Насамбаев, Р. У. Бозымова).

78. Биязы жүнді әрі текті тұсақтардың кейбір белгілерінің жасына байланысты қайталануы // Жаршы. – 1999. - № 7. – 19-24 б. (Серіктес авторлар: Г. К. Молдашев, Е. Г. Насамбаев).
79. Воспроизводительная способность коров с разным генотипом и уровнем продуктивности // Сб. науч. работ: вопросы зоотехнии, механизации и педагогики / ЗКАУ. - Уральск, 1999. - Ч. III. - С. 126-129.
80. Высокопродуктивные линии Анкатинского заводского типа // Сб. науч. работ: вопросы зоотехнии, механизации и педагогики / ЗКАУ. - Уральск, 1999. - Ч. III. - С. 49-53. (Соавт.: К. К. Бозымов, Е. Г. Насамбаев, Р. У. Бозымова).
81. Қазақтың ақбас сиырының шағатай зауыттық тоқал типі // Сб. науч. работ: вопросы зоотехнии, механизации и педагогики / ЗКАУ. - Уральск, 1999. - Ч. III. - 45-48 б. (Серіктес авторлар: Қ. Қ. Бозымов, Е. Г. Насамбаев, Р. У. Бозымова).
82. Қазақтың ақбас сиырының іріленген типі // Сб. науч. работ: вопросы зоотехнии, механизации и педагогики / ЗКАУ. - Уральск, 1999. - Ч. III. - 40-44 б. (Серіктес авторлар: Қ. Қ. Бозымов, Н. Ж. Кажғалиев).
83. Қазақтың ақбас сиырының мол өнімдері ірілінген // Ізденіс-Поиск /жарат. ғылым. сер./. - 1999. - № 6. - 113-115. (Серіктес авторлар: Қ. Қ. Бозымов, Н. Ж. Кажғалиев).
84. Қызыл ала голштин бұқаларын симментал сиырларымен будандастыру нәтижелері // Жаршы. – 1999. - № 6. – 29-35 б. (Серіктес авторлар: Е. Г. Насамбаев, Г. К. Молдашев).
85. Племенные и продуктивные качества скота племзавода "Таловский" // Сб. науч. работ: вопросы зоотехнии, механизации и педагогики / ЗКАУ. - Уральск, 1999. - Ч. III. -С. 92-95. (Соавт.: М. К. Кажимуратов, Е. Г. Насамбаев, А. Д. Дарбаев, М. Шукуров).
86. Продуктивность линии анкатинского заводского типа // Сб. науч. работ: вопросы зоотехнии, механизации и педагогики / ЗКАУ. - Уральск, 1999. - Ч. III. - С. 35-40. (Соавт.: Н. Ж. Кажғалиев, К. К. Бозымов).
87. Продуктивность скота родственных групп Черчиля 60 и Марсиана С-12 // Сб. науч. работ: вопросы зоотехнии, механизации / ЗКАУ. - Уральск, 1999. - Ч. III. - С. 88-92. (Соавт.: Н. Ж. Кажғалиев, К. К. Бозымов).
88. Сочетаемость заводских линий и родственных групп казахской белоголовой породы АО "АНКАТА" и АО "ШАГАТАЙ" // Современное состояние и дальнейшее направление племенной

- работы в животноводстве Западного Казахстана: междунар. науч.-практ. конф. тез. науч. сообщ. (17-19 июня 1999 г.). / Зап.-Казахст. агр. ун-т. - Уральск, 1999. - С. 10-11. (Соавт.: К. К. Бозымов, Е. Г. Насамбаев, Р. У. Бозымова, Н. М. Губашев).
89. Учет и обработка информации в селекции птицы: методические указания / ЗКАУ. – Уральск, 1999. – 25 с. (Соавт.: Е. Г. Насамбаев, Б. Т. Жарылгасова).
90. Характеристика племенных и продуктивных качеств заводских линий и родственных групп казахской белоголовой породы АО "АНКАТА" и АО "ШАГАТАЙ" // Современное состояние и дальнейшее направление племенной работы в животноводстве Западного Казахстана: междунар. науч.-практ. конф. тез. науч. сообщ. (17-19 июня 1999 г.). / Зап.-Казахст. агр. ун-т. - Уральск, 1999. - С. 8-9. (Соавт.: К. К. Бозымов, Е. Г. Насамбаев, Р. У. Бозымова, Н. М. Губашев).
91. Черчилль 60 және Марсиан С-12 бұқаларының туыстық топтарының өнімділігі // Сб. науч. работ: вопросы зоотехнии, механизации и педагогики / ЗКАУ. - Уральск, 1999. – Ч. III. - С. 88-91. (Серіктес авторлар: Қ. Қ. Бозымов, Н. Ж. Қажғалиев).
92. Шагатайский заводской комольный тип казахского белоголового скота // Сб. науч. работ: вопросы зоотехнии, механизации и педагогики / ЗКАУ. - Уральск, 1999. - Ч. III. -С. 45-49. (Соавт.: К. К. Бозымов, Е. Г. Насамбаев, Р. У. Бозымова).

2000

93. Ірі бойшаң орташа және шомбал қазақтың ақбас сиырларының сырт пішіні мен өнімділігінің ерекшеліктері // Сб. докл. конф. проф.-преп. состава ЗКАУ по итогам науч.-исслед. работ за 1999 г. / БҚАУ. - Орал, 2000. – 217-220 б. (Серіктес авторлар: Қ. Қ. Бозымов, Н. Ж. Қажғалиев).
94. Племенные и продуктивные качества скота анкатинского укрупненного заводского типа казахской белоголовой породы // Сб. докл. конф. проф.-преп. состава ЗКАУ по итогам науч.-исслед. работ за 1999 г. / ЗКАУ. - Уральск, 2000. – С. 220-224. (Соавт.: К. К. Бозымов, Е. Г. Насамбаев, Р. У. Бозымова).
95. Племенные и продуктивные качества скота шагатайского комолого заводского типа казахской белоголовой породы // Сб. докл. конф. проф.-преп. состава ЗКАУ по итогам науч.-исслед. работ за 1999 г. / ЗКАУ. - Уральск, 2000. – С. 225-229. (Соавт.: К. К. Бозымов, Е. Г. Насамбаев, Р. У. Бозымова).

96. Продуктивность скота анкатинского укрупненного типа казахской белоголовой породы: информ. листок № 8-2000 / КазгосИНТИ, Зап.-Казахст. ЦНТИ. – Уральск, 2000. – 3 с. (Соавт.: К. К. Бозымов, Е. Г. Насамбаев, Н. М. Губашев).
97. Тоқал және мүйізді тана бұқаларды бөлек және бірге бағудың тиімділігі // Сб. докл. конф. проф.-преп. состава ЗКАУ по итогам науч.-исслед. работ за 1999 г. / БҚАУ. - Орал, 2000. – С. 212-217. (Серіктес авторлар: Қ. Қ. Бозымов, Н. Ж. Кажғалиев).
98. Экстерьерно-конституциональные особенности скота анкатинского укрупненного типа: информ. листок № 7-2000 / Казгос ИНТИ, Зап.-Казахст. ЦНТИ. - Уральск, 2000. - 3 с. (Соавт.: К. К. Бозымов, Е. Г. Насамбаев, Н. М. Губашев).

2001

99. Аңқаты іріленген зауыттық типінің аталық іздерін және аналық ұяларын жетілдіру // Вестник Западно-Казахстанского государственного университета. – 2001. - № 4. - 158 – 167 б. (Серіктес автор: Н. М. Губашев).
100. Батыс Қазақстандағы симментал Х қызыл-ала голштин будан сиырларының өнімділік ерекшеліктері // Научно-технический прогресс и производство: сб. науч. трудов: Агрономия. Ветеринария. Зоотехника. Механизация. Экономика / ЗКАУ. - Уральск, 2001. – вып. I. - 69-73 б.
101. Батыс Қазақстандағы қазақтың ақбас сиырының табынын асылдандыру әдістері // Вестник Западно-Казахстанского государственного университета. – 2001. - № 4. - С. 143-153. (Серіктес автор: Н. М. Губашев).
102. Қазақстан ауыл шаруашылығының өтпелі кезеңінде дамуының мәселелері // БҚМУ хабаршысы /ауылшаруашылық ғылымдар сер./ - 2001. - № 2. - 92-94 б. (Серіктес авторлар: Б. Т. Толебаева, Б. Т. Жарылгасова).
103. Қазақтың ақбас тұқымының аталық бұқаларына ұрпағының сапасы бойынша баға беруді жетілдіру // Научно-технический прогресс и производство: сб. науч. трудов: Агрономия. Ветеринария. Зоотехника. Механизация. Экономика / ЗКАУ. - Уральск, 2001. – вып. I. - 52-60 б. (Серіктес автор: Е. Г. Насамбаев).
104. Казахский белоголовый скот племхоза «Таловский»: информ. листок № 11-2001 // КазгосИНТИ, ДРГП Западно-Казахстанский ЦНТИ. – 2001. - 6 с. (Соавт.: М. К. Кажимуратов, Б. Т. Толебаева).

105. Қызыл-ала голштин бұқаларын симментал сиырларымен будандастырудың тиімділігі // Научно-технический прогресс и производство: сб. науч. трудов: Агрономия. Ветеринария. Зоотехника. Механизация. Экономика / ЗКАУ. - Уральск, 2001. – вып. I. – 87-91 б.
106. Қызыл-ала голштин және монбельярд тұқымдарының будандарының өсіп-жетілуінің ерекшеліктері // Научно-технический прогресс и производство: сб. науч. трудов: Агрономия. Ветеринария. Зоотехника. Механизация. Экономика / ЗКАУ. - Уральск, 2001. – вып. I. - 75-80 б.
107. Основные направления селекции мясного скота в племязаводах Западного Казахстана // Интеграция науки и образования гуманитарный приоритет XXI века: междунар. науч.-практ. конф. посвящ. 10-летию независимости Республики Казахстан (21-23 июня 2001 г.). – Уральск, 2001. - С. 164-165. (Соавт.: К. К. Бозымов, Р. У. Бозымова).
108. Особенности племенных и продуктивных качеств внутрипородных типов казахской белоголовой породы в Западном Казахстане // Научно-технический прогресс и производство: сб. науч. трудов: Агрономия. Ветеринария. Зоотехника. Механизация. Экономика / ЗКАУ. - Уральск, 2001. – вып. I. - С. 45-52. (Соавт.: Е. Г. Насамбаев, Н. К. Бекбулов).
109. Оценка быков-производителей мясных пород по качеству потомства // Научно-технический прогресс и производство: сб. науч. трудов: Агрономия. Ветеринария. Зоотехника. Механизация. Экономика / ЗКАУ. - Уральск, 2001. – вып. I. - С. 60-69. (Соавт.: Е. Г. Насамбаев, Н. К. Бекбулов).
110. Племенные и продуктивные качества скота казахской белоголовой породы в племяхозе "Таловский" за 1950-2000 годы // Научно-технический прогресс и производство: сб. науч. трудов: Агрономия. Ветеринария. Зоотехника. Механизация. Экономика / ЗКАУ. - Уральск, 2001. – вып. I. - С. 40-45. (Соавт.: М. К.Кажимуратов, Б. Т. Толебаева).
111. Симментал сиырларын қызыл-ала голштин және монбельярд бұқаларымен будандастыру // Научно-технический прогресс и производство: сб. науч. трудов: Агрономия. Ветеринария. Зоотехника. Механизация. Экономика / ЗКАУ. - Уральск, 2001. – вып. I. - 73-75 б.

112. Симментал X голштин будандарының өсіп-жетілуі және сүт өнімділігі // Научно-технический прогресс и производство: сб. науч. трудов: Агрономия. Ветеринария. Зоотехника. Механизация. Экономика / ЗКАУ. - Уральск, 2001. – вып. I. – 80-87 б.
113. Совершенствование племенных и продуктивных качеств шагатайского комолого и анкатынского крупного типов казахского белоголового скота // Вестник ЗКГУ /сер. с.-х. наук/. - 2001. - № 2. - С. 72-79. (Соавт.: Е. Г. Насамбаев).
114. Эффективность функционирования сельскохозяйственных предприятий в Западно-Казахстанской области // Научно-технический прогресс и производство: сб. науч. трудов: Агрономия. Ветеринария. Зоотехника. Механизация. Экономика / ЗКАУ. - Уральск, 2001. – вып. I. - С. 119-125. (Соавт.: Е. Г. Насамбаев, Н. К. Бекбулов).
115. Эффективность функционирования сельскохозяйственных предприятий в условиях переходной экономики // Вестник ЗКГУ /сер. с.-х. наук/. - 2001. - № 2. -С. 2-4. (Соавт.: Б. Т. Толебаева, Б. Т. Жарылгасова).

2002

116. Аңқаты іріленген зауыттық типінің тұлғасы әртүрлі сиырларының өнімділігі мен сырт пішіні // Қазақстан дамуының қазіргі жағдайындағы ғылым және білім беру: тәжірибесі, мәселелері және перспективалары: БҚМУ-нің 70-жылдығына арналған халықаралық ғылыми-практ. конф. материалдары (11-12 қазан 2002 ж.) / БҚМУ. - Орал, 2002. – III Б. - 195-196 б. (Серіктес авторлар: Н. М. Губашев, Н. Ж. Кажғалиев, Е. Г. Насамбаев).
117. Аңқаты іріленген зауыттық типінің аталық іздерін жетілдіру бағыттары // Ізденіс-Поиск / жарат. сер./ - 2002. - № 3. - 102-105 б. (Серіктес авторлар: Қ. Қ. Бозымов, Н. М. Губашев).
118. Батыс қазақстандағы симментал х қызыл ала голштин будан сиырларының өнімділік ерекшеліктері // Научно-технический прогресс и производство: сб. науч. трудов / ЗКГУ. - Уральск, 2002. – вып. I. - С.69-73.
119. Генеалогические линии Дуката 9111 и Маркиза 411 казахской белоголовой породы: информ. листок № 34-2002 // КазГосИНТИ, ДРГП Зап.-Казахст. ЦНТИ. – 2002. - 4 с. (Соавт.: А. М. Давлетова).
120. Қазақтың ақбас сиырын асылдандырудағы аналық ұялардың маңызы // Ізденіс-Поиск /жарат. сер./ - 2002. - № 1. – 103-108 б. (Серіктес авторлар: Қ. Қ. Бозымов, Н. М. Губашев).

121. Қазақтың ақбас сиырының Вьюн 712К АЗКБ-104 зауыттық аталық ізі: информ. листок № 33-2002 // КазГосНИИНТИ. – 2002. - 4 с. (Серіктес автор: Г. Т. Әбішева).
122. Қазақтың ақбас тұқымының аталық бұқаларының ұрпағының сапасы бойынша баға беруді жетілдіру // Научно-технический прогресс и производство: сб. науч. трудов / ЗКГУ. - Уральск, 2002. – вып. I. - С. 52-60. (Серіктес автор: Е. Г. Насамбаев).
123. Қызыл-ала голштин және монбельярд будандарының өсіп-жетілуінің ерекшеліктері // Научно-технический прогресс и производство: сб. науч. трудов / ЗКГУ. - Уральск, 2002. – вып. I. - С. 75-80.
124. Қызыл-ала голштин бұқаларын симментал сиырларымен будандастырудың тиімділігі // Научно-технический прогресс и производство: сб. науч. трудов / ЗКГУ. - Уральск, 2002. – вып. I. - С. 87-91.
125. Опыт выращивания телят в крестьянском хозяйстве "Сатыбаев" // Образование и наука в современных условиях развития Казахстана: опыт, проблемы и перспективы: мат. междунар. науч.-практ. конф. посвящ. 70-летию ЗКГУ (11-12 октября 2002 г.) / ЗКГУ. - Уральск, 2002. - Ч. III. - С. 176-178. (Соавт.: Ж. Т. Сатыбаев).
126. Особенности племенных и продуктивных качеств заводских типов казахской белоголовой породы в Западном Казахстане // Научно-технический прогресс и производство: сб. науч. трудов / ЗКГУ. - Уральск, 2002. – вып. I. - С. 45-52. (Соавт.: Е. Г. Насамбаев, Н. К. Бекбулов).
127. Оценка быков-производителей казахской белоголовой породы по качеству потомства // Научно-технический прогресс и производство: сб. науч. трудов / ЗКГУ. - Уральск, 2002. – вып. I. - С. 60-69. (Соавт.: Е. Г. Насамбаев, Н. К. Бекбулов).
128. Оценка быков-производителей линий Анкатиного укрупненного типа казахской белоголовой породы // Образование и наука в современных условиях развития Казахстана: опыт, проблемы и перспективы: мат. междунар. науч.-практ. посвящ. 70-летию ЗКГУ (11-12 октября 2002 г.) / ЗКГУ. - Уральск, 2002. - Ч. III. - С. 172-174. (Соавт.: Е. Г. Насамбаев, Н. М. Губашев, Н. Ж. Кажгалиев).
129. Племенные и продуктивные качества скота казахской белоголовой племзавода «Таловский» // Научно-технический прогресс и производство: сб. науч. трудов / ЗКГУ. - Уральск, 2002. – вып. I. - С. 40-45. (Соавт.: М. К. Кажимуратов, Б. Т. Толебаева).

130. Проблемы повышения эффективности функционирования сельскохозяйственных предприятий в Западно-Казахстанской области // Вестник ЗКГУ. - 2002. - № 1-2. - С. 209-216. (Соавт.: Б. Т. Толебаева).
131. Родственные группы Героя 10 и Алмаза 21 казахской белоголовой породы: информ. листок № 36-2002 // ДРГП Зап.-Казахст. ЦНТИ. - 2002. – 4 с. (Соавт.: Т. У. Ермеккарин).
132. Селекционно-племенная работа в молочном скотоводстве: информ. листок № 35-2002 // КазГосИНТИ, ДРГП Зап.-Казахст. ЦНТИ. – 2002. - 4 с. (Соавт.: С. Е. Таскалиева).
133. Симментал сиырларын қызыл-ала голштин және монбельярд бұқаларымен будандастыру // Научно-технический прогресс и производство: сб. науч. трудов / ЗКГУ. - Уральск, 2002. – вып. I. - С. 73-75.
134. Симментал Х голштин будандарының өсіп-жетілуі және сүт өнімділігі // Научно-технический прогресс и производство: сб. науч. трудов / ЗКГУ. - Уральск, 2002. – вып. I. - С. 80-87.
135. Совершенствование белоголовой породы в племзаводе «Анкатинский // Поиск-Ізденіс /сер. естеств. наук/. - 2002. - № 4. - С. 122-127. (Соавт.: К. К. Бозымов, Н. М. Губашев).
136. Совершенствование анкатинского укрупненного типа казахской белоголовой породы // Образование и наука в современных условиях развития Казахстана: опыт, проблемы и перспективы: мат. междунар. науч.-практ. конф. посвящ. 70-летию ЗКГУ (11-12 октября 2002 г.) / ЗКГУ. - Уральск, 2002. - Ч. III. С. 196-198. (Соавт.: Е. Г. Насамбаев, Н. М. Губашев).
137. Технология выращивания телят в молочном стаде: информ. листок № 23-2002 // КазГосЦНТИ. – 2002. – 4 с. (Соавт.: Ж. Т. Сатыбаев, Ж. Х. Машанов, Ж. Ж. Сатыбаев).
138. Эффективность функционирования сельскохозяйственных предприятий в Западно-Казахстанской области // Научно-технический прогресс и производство: сб. науч. трудов / ЗКГУ. - Уральск, 2002. – вып. I. - С. 119-125. (Соавт.: Б. Т. Толебаева, Б. Т. Жарылгасова, Р. Б. Гумарова)
139. Эффективность разных методов выращивания телят в крестьянских хозяйствах «Сатыбаев» и «Саясат»: информ. листок № 24-2002 // КазГосЦНТИ. – 2002. - 4 с. (Соавт.: Ж. Т. Сатыбаев, Ж. Х. Машанов, Ж. Ж. Сатыбаева).

140. Адаптационные свойства алатауско-швицких помесей в молочном комплексе «Акбулак» // Вестник Западно-Казахстанского государственного университета. - 2003. - № 2. - С. 217-221.
141. Асылдың айы оңынан тусын деп // Орал өңірі. – 2003. - 25 қараша. (Дәулет. Кәсіпкерге арналған бет). (Серіктес автор: М. К. Балкибаев).
142. Жаңа тип малының көбею қабілеті // Развитие народного хозяйства в Западном Казахстане: потенциал, проблемы и перспективы: мат. междунар. науч.-практ. конф. посвящ. 40-летию ЗКАТУ (13-14 июня 2003 г.) / ЗКАТУ им. Жангир хана. - Уральск, 2003. - Ч. I. - С. 203-204. (Серіктес авторлар: Н. Ж. Кажғалиев, Н. М. Губашев).
143. Қазақтың ақбас сиырының ұрпақ жалғастыру қабілетін жетілдіру: информ. листок № 22-2003 / КазГосИНТИ ДРГП Западно-Казахст. ЦНТИ. - 2003. - 3 б. (Серіктес автор: Н. Н. Ескайрова).
144. Методические рекомендации по выполнению курсового проекта (работы) по курсу "Селекция и биотехнология крупного рогатого скота" / ЗКАТУ им. Жангир хана. - Уральск, 2003. - 18 с. (Соавт.: К. К. Бозымов, М. К. Кажимуратов).
145. Методы создания заводской линии востока 7632 К // Развитие народного хозяйства в Западном Казахстане: потенциал, проблемы и перспективы: мат. междунар. науч.-практ. конф. посвящ. 40-летию ЗКАТУ (13-14 июня 2003 г.) / ЗКАТУ им. Жангир хана. - Уральск, 2003. - Ч. I. - С. 181-182. (Соавт.: М. К. Балкибаев).
146. Молочная продуктивность симментал-голштинских коров в Западном Казахстане // Научное обеспечение Государственной агропродовольственной программы Республики Казахстан на 2003-2005 годы: мат. междунар. конф. (24-25 апреля 2003г.). - Астана, 2003. - С. 217.
147. Основные направление развития академической мобильности // Университеты и общество. Сотрудничество университетов в XX веке: сб. тез. / Московск. гос. ун-т им. М. В. Ломоносова. – Москва, 2003. - С. 337-338. (Соавт.: Р. Б. Гумарова).
148. Оценка по качеству потомства быков линии востока 7632 К // Развитие народного хозяйства в Западном Казахстане: потенциал, проблемы и перспективы: мат. междунар. науч.-практ. конф. посвящ. 40-летию ЗКАТУ (13-14 июня 2003 г.) / ЗКАТУ им. Жангир хана. - Уральск, 2003. - Ч. I. - С. 188. (Соавт.: К. К. Бозымов).
149. План селекционно-племенной работы со стадом казахской белоголовой породы крупного рогатого скота крестьянского хозяйства «Шунайбеков» на 2003-2007 годы. - Уральск, 2003. - 96 с.

150. План селекционно-племенной работы со стадом казахской белоголовой породы крупного рогатого скота ТОО «Лбищенский» на 2003-2007 годы. - Уральск, 2003. - 105 с.
151. Продуктивные и племенные качества животных родственной группы казахской белоголовой породы: информ. листок № 23-2003 / ДРГП Зап.-Казахст. ЦНТИ. - 2003. – 4 с. (Соавт.: М. Курмангазиев).
152. Совершенствование заводского типа комолых животных казахской белоголовой породы в племзаводе "Чапаевский" // Развитие народного хозяйства в Западном Казахстане: потенциал, проблемы и перспективы: мат. междунар. науч.-практ. конф. посвящ. 40-летию ЗКАТУ (13-14 июня 2003 г.) / ЗКАТУ им. Жангир хана. - Уральск, 2003. - Ч. I. - С.187-188. (Соавт.: К. К. Бозымов).
153. Совершенствование заводской линии казахского белоголового скота // Перспективные направления стабилизации и развития агропромышленного комплекса Казахстана в современных условиях: сб. докл. междунар. науч.-практ. конф. посвящ. 90-летию со дня образования Уральской опытной станции и 100-летию со дня рождения Н. И. Башмакова / Уральская сельскохозяйственная опытная станция. - Уральск, 2004. - С. 248-250. (Соавт.: Г. Т. Абишева).
154. Создание и совершенствование заводской линии ландыша 9879 казахской белоголовой // Научное обеспечение Государственной агропродовольственной программы Республики Казахстан на 2003-2005 годы: мат. междунар. конф. (24-25 апреля 2003 г.). - Астана, 2003. - С. 222. (Соавт.: Н. М. Губашев, М. Г. Зайнуллин).
155. Сохранение и совершенствование генофонда казахской белоголовой породы в СПК "Маштак" и ТОО "Лбищенский" // Развитие народного хозяйства в Западном Казахстане: потенциал, проблемы и перспективы: мат. междунар. науч. -практ. конф. посвящ. 40-летию ЗКАТУ (13-14 июня 2003 г.) / ЗКАТУ им. Жангир хана. - Уральск, 2003. - Ч. I. - С. 204-205. (Соавт.: М. К. Кажимуратов).
156. Сохранение и совершенствование генофонда мясных пород крупного рогатого скота в Западном Казахстане // Научное обеспечение Государственной агропродовольственной программы Республики Казахстан на 2003-2005 г.: мат. междунар. конф. (24-25 апреля 2003 г.). - Астана, 2003. - С. 218. (Соавт.: К. К. Бозымов).
157. Стабилизация и развитие аграрного сектора Западно-Казахстанской области // Вестник ЗКГУ. – 2003. - № 3. - С. 182-190. (Соавт.: Б. Т. Толебаева, Б. Т. Жарылгасова, Р. Б. Гумарова).

158. Экстерьерные и продуктивные особенности первотелок в условиях интенсивной технологии // Вестник Западно-Казахстанского государственного университета. - 2003. - № 2. - С. 204-210.

2004

159. "Аңқаты" және "Чапаев" асыл тұқымды мал зауыттарының қазақтың ақбас сиыры // Батыс Қазақстан халық шаруашылығы: жағдайы мен даму болашағы: "Ресейдің Қазақстандағы жылы" және тың мен тыңайтылған жерлер игеруінің 50-жылдығына арналған халықаралық ғылыми-практ. конф. материалдары (11-12 маусым 2004 ж.) / Жәңгір хан атындағы БҚАТУ. – Орал, 2004. - 151-152 б. (Серіктес автор: Г. Т. Әбішева).

160. Асыл тұқымды мал өсірген тиімді // ТАЗА-пресс. – 2004. – 4 қараша. (Серіктес автор: М. К. Балкыбаев).

161. Бонитировка животных-основа эффективности селекции // Приуралье. - 2004. - 21 сентября.

162. ЗКАТУ: больше специалистов для АПК // Приуралье. – 2004. - 22 апреля.

163. К конкурентоспособности аграрного производства: науки и образования // Еділ-Жайық. – 2004. - № 18 (260).

164. Конкурентоспособность в течение времени // Заңғар. – 2004. – 31 марта.

165. Қазақтың ақбас сиырының мол өнімді іріленген және мұқыл типтері // Жаршы. – 2004. - № 5. - 19-20 б. (Серіктес автор: Г. Т. Әбішева).

166. Қазақтың ақбас сиырының зауыттық типтерін жетілдірудің әдістері // Батыс Қазақстан халық шаруашылығы: жағдайы мен даму болашағы: "Ресейдің Қазақстандағы жылы" және тың мен тыңайтылған жерлер игеруінің 50-жылдығына арналған халықаралық ғылыми-практ. конф. материалдары (11-12 маусым 2004 ж.) / Жәңгір хан атындағы БҚАТУ. – Орал, 2004. - 221-222 б. (Серіктес автор: Г. Т. Әбішева).

167. Қазақтың ақбас сиырының мол өнімді туыстық тобы // Батыс Қазақстан халық шаруашылығы: жағдайы мен даму болашағы: "Ресейдің Қазақстандағы жылы" және тың мен тыңайтылған жерлер игеруінің 50-жылдығына арналған халықаралық ғылыми-практ. конф. материалдары (11-12 маусым 2004 ж.) / Жәңгір хан атындағы БҚАТУ. – Орал, 2004. - 222-223 б. (Серіктес автор: Н. Н. Ескайрова).

168. Мастера племенного дела // Приуралье. – 2004. – 25 мая.

169. Молочное скотоводство // Система ведения сельского хозяйства Западно-Казахстанской области. – Уральск, 2004. - С. 131-142.

170. План селекционно-племенной работы со стадом казахской белоголовой породы крупного рогатого скота крестьянского хозяйства «Матевосян А. С.» на 2003-2007 годы. - Уральск, 2004. - 96 с.
171. Племенное животноводство основа конкурентоспособности // Еділ-Жайық. - 2004. – 17 мая.
172. Племенные качества животных высокопродуктивной родственной группы казахской белоголовой породы // Перспективные направления стабилизации и развития агропромышленного комплекса Казахстана в современных условиях: сб. докл. междунар. науч.-практ. конф. посвящ. 90-летию со дня образования Уральской опытной станции и 100-летию со дня рождения Н. И. Башмакова / Уральская сельскохозяйственная опытная станция. - Уральск, 2004. - С. 220-222. (Соавт.: К. К. Бозымов, Г. Т. Абишева).
173. Повышение продуктивности коров молодняка при совершенствовании заводской линии // Перспективные направления стабилизации и развития агропромышленного комплекса Казахстана в современных условиях: сб. докл. междунар. науч.-практ. конф. посвящ. 90-летию со дня образования Уральской опытной станции и 100-летию со дня рождения Н. И. Башмакова / Уральская сельскохозяйственная опытная станция. - Уральск, 2004. - С. 256-258. (Соавт.: Н. М. Губашев).
174. Птицеводство // Система ведения сельского хозяйства Западно-Казахстанской области. – Уральск, 2004. - С. 175-178.
175. Свиноводство // Система ведения сельского хозяйства Западно-Казахстанской области. – Уральск, 2004. - С. 159-167.
176. Селекция салғырттықты көтермейді // Орал өңірі. – 2004. – 13 қараша. (Серіктес автор: М. К. Балкыбаев).
177. Совершенствование заводской линии Ландыша казахской белоголовой породы // Перспективные направления стабилизации и развития агропромышленного комплекса Казахстана в современных условиях: сб. докл. междунар. науч.-практ. конф. посвящ. 90-летию со дня образования Уральской опытной станции и 100-летию со дня рождения Н. И. Башмакова / Уральская сельскохозяйственная опытная станция. - Уральск, 2004. - С. 253-256. (Соавт.: М. Г. Зайнуллин).
178. Совершенствование заводской линии казахского белоголового скота // Перспективные направления стабилизации и развития агропромышленного комплекса Казахстана в современных условиях:

сб. докл. междунар. науч.-практ. конф. посвящ. 90-летию со дня образования Уральской опытной станции и 100-летию со дня рождения Н. И. Башмакова / Уральская сельскохозяйственная опытная станция. - Уральск, 2004. - С. 248-250. (Соавт.: Г. Т. Абишева).

179. Эффективность разных методов содержания мясных коров в стойловый период // Народное хозяйство Западного Казахстана: состояние и перспективы развития: мат. науч.-практ. конф. посвящ. "Году России в Казахстане" и 50-летию освоения целинных и залежных земель (11-12 июня 2004 г.) / ЗКАТУ им. Жангир хана. – Уральск, 2004. - С. 231-232. (Соавт.: Е. Т. Усиев).

2005

180. Батыс Қазақстан облысының асыл тұқымды мал шаруашылығының көкейкесті мәселелері // Қоршаған ортаны сақтау-қазіргі күннің басты мәселесі: халықаралық ғылыми-практ. конф. материалдары (24-25 маусым 2005 ж.). / Жәңгір хан атындағы БҚАТУ. – Орал, 2005. - I Б. - 132-134 б. (Серіктес автор: М. К. Балкыбаев).
181. Еділбай тұқымының қойларын өсірудің тиімділігі // Қоршаған ортаны сақтау-қазіргі күннің басты мәселесі: халықаралық ғылыми-практ. конф. материалдары (24-25 маусым 2005 ж.). / Жәңгір хан атындағы БҚАТУ. – Орал, 2005. - I Б. – 135-136 б. (Серіктес автор: А. М. Давлетова).
182. Қазақтың ақбас сиырының тоқал және іріленген типтері // Қоршаған ортаны сақтау-қазіргі күннің басты мәселесі: халықаралық ғылыми-практ. конф. материалдары (24-25 маусым 2005 ж.) / Жәңгір хан атындағы БҚАТУ. – Орал, 2005. - I Б. - 140-141 б. (Серіктес авторлар: Қ. Қ. Бозымов, Г. Т. Әбішева).
183. Методы совершенствования заводской линии Салема 12747 АЗКБ-144 казахского белоголового скота // Вестник сельскохозяйственной науки. - 2005. - № 4. - С. 26-28. (Соавт.: Г. Т. Абишева).
184. Молочная продуктивность коров голштинской породы племенного хозяйства "Осимтал" Западно-Казахстанской области // Сохранение окружающей среды - важнейшая проблема современности: мат. междунар. науч.-практ. конф. (24-25 июня 2005 г.) / ЗКАТУ им. Жангир хана. – Уральск, 2005. - Ч. I. - С. 249-251. (Соавт.: Б. Кадралиева).
185. Продуктивность и экстерьер красного степного скота племенного крестьянского хозяйства "Акас" // Сохранение окружающей среды - важнейшая проблема современности: мат. междунар. науч.-практ.

- конф. (24-25 июня 2005 г.) / ЗКАТУ им. Жангир хана. – Уральск, 2005. – Ч. I. - С. 251-253. (Соавт.: П. А. Насипов, К. М. Мутаев).
186. Селекционно-племенная работа в мясном скотоводстве Западного Казахстана // Сохранение окружающей среды -важнейшая проблема современности: мат. междунар. науч.-практ. конф. (24-25 июня 2005 г.) / ЗКАТУ им. Жангир хана. – Уральск, 2005. - Ч. I. - С. 146-147. (Соавт.: К. К. Бозымов, Н. Н. Ескайрова).
187. Совершенствование заводской линии Ландыша казахской белоголовой породы // Вестник сельскохозяйственной науки Казахстана. - 2005. - № 3. - С. 32-34. (Соавт.: Г. Т. Абишева).
188. Совершенствование казахской белоголовой породы // Сохранение окружающей среды - важнейшая проблема современности: мат. междунар. науч.-практ. конф. (24-25 июня 2005 г.) / ЗКАТУ им. Жангир хана. – Уральск, 2005. – Ч. I. - С. 138-140. (Соавт.: К. К. Бозымов, Е. Г. Насамбаев, Н. М. Губашев, Н. Ж. Кажгалиев).
189. Совершенствование стада скота казахской белоголовой породы племзавода "Чапаевский" // Сохранение окружающей среды - важнейшая проблема современности: мат. междунар. науч.-практ. конф. (24-25 июня 2005 г.) / ЗКАТУ им. Жангир хана. – Уральск, 2005. – Ч. I. - С. 142-143. (Соавт.: К. К. Бозымов, Е. И. Туралиев).
190. Состояние и перспективы развития животноводства в Республике Казахстан и Западно-Казахстанской области // Индустриально-инновационное развитие Казахстана: проблемы и перспективы: мат. междунар. науч.-практ. конф. - Костанай, 2005. - Ч. II. - С. 124-127. (Соавт.: К. К. Бозымов, Н. М. Губашев, Б. Т. Кадралиева).
191. Технология содержания казахского белоголового скота в племенном и товарном мясном скотоводстве // Сохранение окружающей среды - важнейшая проблема современности: междунар. науч.-практ. конф. (24-25 июня 2005 г.) / ЗКАТУ им. Жангир хана. – Уральск, 2005. – Ч. II. - С. 265-266. (Соавт.: Е. Т. Усиев).
192. Энергетика и экология страны // Сохранение окружающей среды - важнейшая проблема современности: междунар. науч.-практ. конф. (24-25 июня 2005 г.) / ЗКАТУ им. Жангир хана. – Уральск, 2005. – Ч. II. - С. 268-269. (Соавт.: Б. Т. Толебаева, Р. Б. Гумарова, Б. Т. Жарылгасова).

2006

193. Адаптивность помесных коров к технологии // Вестник сельскохозяйственной науки Казахстана. - 2006. - № 11. С. 51-54.

194. Воспроизводительная способность коров с разным генотипом и уровнем продуктивности // Вестник сельскохозяйственной науки Казахстана. - 2006. - № 11. - С. 50-51. (Соавт.: Б. Т. Кадралиева).
195. Высокопродуктивная родственная группа казахской белоголовой породы // Индустриально-инновационная политика: состояние и перспективы развития: мат. междунар. науч.-практ. конф. / ЗКАТУ им. Жангир хана. - Уральск, 2006. – Ч. I. - С. 28-31. (Соавт.: К. К. Бозымов, Н. М. Губашев).
196. Высокопродуктивная родственная группа Майлана 13851 анкатинского укрупненного заводского типа казахской белоголовой породы // Вестник сельскохозяйственной науки Казахстана. - 2006. - № 11. - С. 50-51. (Соавт.: Н. Н. Ескайрова).
197. Гидробиология, ихтиология, ғылыми зерттеулер негіздері, тоғандағы және көлдегі балық шаруашылығы пәндерінен іс-дағды алу үшін 050804-"Балық шаруашылығы" мамандығының студенттеріне арналған оқу-әдістемелік құрал. - Орал : Жәңгір хан атындағы БҚАТУ, 2006. - 41 б. (Серіктес авторалар: Е. Г. Насамбаев, М. К. Кажимуратов, Н. М. Губашев, Т. К. Мурзашев).
198. Еділбай қойларының ерекшеліктері // Индустриалдық-инновациялық саясат: жағдай және дамуы: халықаралық ғылыми-практ. конф. материалдары / Жәңгір хан атындағы БҚАТУ. – Орал, 2006. – II Б. - 42-44 б. (Серіктес авторалар: А. М. Давлетова, Н. Аманғалиева).
199. Заводская линия востока 7632 К шагатайского комолого типа и методы ее создания // Индустриально-инновационная политика: состояние и перспективы развития: мат. междунар. науч.-практ. конф. / ЗКАТУ им. Жангир хана. – Уральск, 2006. – Ч. I. - С. 40-42. (Соавт.: Н. М. Губашев, Е. И. Тулиев).
200. История создания и совершенствования стада казахской белоголовой породы в племхозе "Таловский" // Индустриально-инновационная политика: состояние и перспективы развития: мат. междунар. науч.-практ. конф. / ЗКАТУ им. Жангир хана. – Уральск, 2006. – Ч. I. - С. 20-23. (Соавт.: А. Бактығалиева, М. К. Кажимуратов).
201. Мал шаруашылығындағы селекцияның жаңа әдістері // Индустриалдық-инновациялық саясат: жағдай және дамуы: халықаралық ғылыми-практ. конф. материалдары / Жәңгір хан атындағы БҚАТУ. – Орал, 2006. – II Б. - 31-35 б. (Серіктес автор: Қ. Қ. Бозымов).
202. Мол өнімді аңқаты іріленген және шағатай тоқал типтері // Индустриалдық-инновациялық саясат: жағдай және дамуы:

- халықаралық ғылыми практ.-конф. материалдары / Жәңгір хан атындағы БҚАТУ. – Орал, 2006. – II Б. - 35-38 б. (Серіктес авторлар: Қ. Қ. Бозымов, Г. Т. Абишева).
203. Молочная продуктивность коров голштинской и красной степной пород в племенных хозяйствах "Осимтал" и "АКАС" Западно-Казахстанской области // Индустриально-инновационная политика: состояние и перспективы развития: мат. междунар. науч.-практ. конф. / ЗКАТУ им. Жангир хана. – Уральск, 2006. - Ч. I. - С. 73-77. (Соавт.: П. Насипов).
204. Молочная продуктивность первотелок в условиях интенсивной технологии // Вестник сельскохозяйственной науки Казахстана. - 2006. - № 12. - С. 32-34.
205. Молочная продуктивность коров голштинской и красной степной пород в Западном Казахстане // Вестник сельскохозяйственной науки Казахстана. – 2006. - № 11. - С. 48-49. (Соавт.: Б. Т. Кадралиева).
206. Молочная продуктивность первотелок разных генотипов в условиях молочного комплекса // Индустриально-инновационная политика: состояние и перспективы развития: мат. междунар. науч.-практ. конф. / ЗКАТУ им. Жангир хана. – Уральск, 2006. - Ч. I. - С. 86-89.
207. Оценка быков по качеству потомства при совершенствовании линии востока 7632 К // Индустриально-инновационная политика: состояние и перспективы развития: мат. междунар. науч.-практ. конф. / ЗКАТУ им. Жангир хана. – Уральск, 2006. - Ч. I. - С. 89-91. (Соавт.: Е. И. Тулиев, Н. Н. Ескайрова).
208. Проблемы племенного животноводства Западно-Казахстанской области // Индустриально-инновационная политика: состояние и перспективы развития: мат. междунар. науч.-практ. конф. / ЗКАТУ им. Жангир хана. - Уральск, 2006. - Ч. I. - С. 24-26. (Соавт.: М. К. Балкибаев).
209. Разные методы содержания коров казахской белоголовой породы в стойловый период и ее эффективность // Индустриально-инновационная политика: состояние и перспективы развития: мат. междунар. науч.-практ. конф. / ЗКАТУ им. Жангир хана. – Уральск, 2006. – Ч. I. - С. 104-107. (Соавт.: Е. Т. Усиев).
210. Результаты скрещивания симментальской и голштинской пород в Западном Казахстане // Индустриально-инновационная политика: состояние и перспективы развития: мат. междунар. науч.-практ. конф. / ЗКАТУ им. Жангир хана. – Уральск, 2006. – Ч. I. - С. 93-97.

211. Совершенствование комолого заводского типа в племзаводе ТОО "Чапаевский" // Индустриально-инновационная политика: состояние и перспективы развития: мат. междунар. науч.-практ. конф. / ЗКАТУ им. Жангир хана. – Уральск, 2006. – Ч. I. - С. 91-93. (Соавт.: И. Р. Туралиев).
212. Совершенствование племенных качеств и повышение продуктивности животных линии востока 7632 К // Индустриально-инновационная политика: состояние и перспективы развития: мат. междунар. науч.-практ. конф. / ЗКАТУ им. Жангир хана. – Уральск, 2006. - Ч. I. - С. 45-47. (Соавт.: Н. Н. Ескайрова).
213. Сохранение и совершенствование стада казахской белоголовой породы в СПК "Маштак" и ТОО "Лбищенский" // Индустриально-инновационная политика: состояние и перспективы развития: мат. междунар. науч.-практ. конф. / ЗКАТУ им. Жангир хана. – Уральск, 2006. - Ч. I. - С. 47-48. (Соавт.: М. К. Кажимуратов, Б. Малаев).
214. Шагатайский комолый тип казахской белоголовой породы в Западном Казахстане и методы его совершенствования // Вестник сельскохозяйственной науки Казахстана. - 2006. - № 12. - С. 34-36. (Соавт.: Н. Н. Ескайрова, Е. И. Туралиев).

2007

215. Анкатынский укрупненный заводской тип казахской белоголовой породы // Вестник сельскохозяйственной науки Казахстана. - 2007. - № 5. - С. 41-43. (Соавт.: А. Т. Бактыгалиева, Н. М. Амангалиева, К. К. Бозымов, Р. С. Садыков).
216. Воспроизводительная способность животных казахской белоголовой породы в Западном Казахстане // Вестник сельскохозяйственной науки Казахстана. - 2007. - № 6. - С. 44-45. (Соавт.: К. К. Бозымов, А. Т. Бактыгалиева, Н. М. Амангалиева).
217. Воспроизводительная способность животных и сочетаемость линии шагатайского заводского типа // Приоритетные направления развития животноводства и ветеринарии в условиях рынка: опыт, проблемы и перспективы: мат. регион. науч.-практ. конф. посвящ. 80-летию проф. А. А. Карасаева / ЗКАТУ им. Жангир хана. –Уральск, 2007. - С. 22-24. (Соавт.: Н. Н. Ескайрова).
218. Воспроизводительная способность и молочная продуктивность коров // Приоритетные направления развития животноводства и ветеринарии в условиях рынка: опыт, проблемы и перспективы: мат. регион. науч.-практ. конф. посвящ. 80-летию проф. А. А. Карасаева /

- ЗКАТУ им. Жангир хана. – Уральск, 2007. - С. 61-63. (Соавт.: Б. М. Сидихов).
219. Конверсия питательных веществ рационов с различной концентрацией обменной энергии в продукцию у бычков казахской белоголовой породы // Вестник сельскохозяйственной науки Казахстана. - 2007. - № 6.- С. 38-39. (Соавт.: Р. С. Садыков).
220. Кредиттік технология бойынша бакалавриатта оқитын студенттерге арналған «Ғылыми зерттеулер негіздері» пәні бойынша оқу-әдістемелік кешені. Мамандығы: 050802-«Зоотехния» / Жәңгір хан атындағы БҚАТУ. – Орал, 2007. -14 б.
221. Кредиттік технология бойынша бакалавриатта оқитын студенттерге арналған «Ғылыми зерттеулер негіздері» пәні бойынша оқу-әдістемелік кешені. Мамандығы: 050701-«Биотехнология» / Жәңгір хан атындағы БҚАТУ. – Орал, 2007. -14 б.
222. Кредиттік технология бойынша бакалавриатта оқитын студенттерге арналған «Үй шаруашылығында мал өсіру» пәні бойынша оқу-әдістемелік кешені. Мамандығы: 050802-«Зоотехния» / Жәңгір хан атындағы БҚАТУ. – Орал, 2007. -13 б.
223. Қазақтың ақбас сиырын және көшім жылқысын асылдандыратын «Сәбит» асыл тұқымды шаруашылығы. - Орал, 2007. - 8 б.
224. Методические указания к лабораторно-практическим занятиям по дисциплине "Пчеловодство" для студентов бакалавриата обучающихся по кредитной технологии. Специальность 050802- Зоотехния. - Уральск : ЗКАТУ им. Жангир хана, 2007. - 26 с. (Соавт.: Г. В. Касимова).
225. Мол өнімді шағатай зауыттық тоқал типінің қазақтың ақбас сиырларын жетілдіру // Жаршы. - 2007. - № 4. - С. 45-48. (Серіктес авторалар: Қ. Қ. Бозымов, Н. Н. Ескайрова).
226. Молочная продуктивность коров голштинской и красной степной пород в племенных хозяйствах «Осимтал» и «Акас» западно-Казахстанской области // Приоритетные направления развития животноводства и ветеринарии в условиях рынка: опыт, проблемы и перспективы: мат. регион. науч.-практ. конф. посвящ. 80-летию проф. А. А. Карасаева / ЗКАТУ им. Жангир хана. – Уральск, 2007. - С. 50-51. (Соавт.: К. М. Мутаев).
227. Опыт изучения конверсии питательных веществ рационов с различной концентрацией обменной энергии в продукцию у бычков казахской белоголовой породы // Приоритетные направления развития животноводства и ветеринарии в условиях рынка: опыт,

- проблемы и перспективы: мат. регион. науч.-практ. конф. посвящ. 80-летию проф. А. А. Карасаева / ЗКАТУ им. Жангир хана. – Уральск, 2007. - С. 48-50. (Соавт.: Р. С. Садыков, К. К. Бозымов).
228. Опыт изучения конверсии питательных веществ рационов с различной концентрацией обменной энергии в продукцию у бычков казахской белоголовой породы // Экономические аспекты развития народного хозяйства Западного Казахстана: мат. междунар. науч.-практ. конф. / ЗКАТУ им. Жангир хана. – Уральск, 2007. - С. 214-215. (Соавт.: Р. С. Садыков, К. К. Бозымов).
229. Оценка сочетаемости линии и родственных групп казахской белоголовой породы в племенном хозяйстве "Шунайбеков" // Приоритетные направления развития животноводства и ветеринарии в условиях рынка: опыт, проблемы и перспективы: мат. регион. науч.-практ. конф. посвящ. 80-летию проф. А. А. Карасаева / ЗКАТУ им. Жангир хана. – Уральск, 2007. - С. 5-7. (Соавт.: Н. М. Амангалиева, Р. С. Садыков, К. К. Бозымов).
230. Оценка быков по качеству потомства и продуктивность казахского белоголового скота в племзаводе "Чапаевский" // Приоритетные направления развития животноводства и ветеринарии в условиях рынка: опыт, проблемы и перспективы: мат. регион. науч.-практ. конф. посвящ. 80-летию проф. А. А. Карасаева / ЗКАТУ им. Жангир хана. –Уральск, 2007. - С. 14-16. (Соавт.: К. К. Бозымов).
231. Программа производственной и преддипломных практик для студентов 4-5 курсов специальности 450740 "Селекция и биотехнология в животноводстве». - Уральск : ЗКАТУ им. Жангир хана, 2007. - 31 с. (Соавт.: Е. Г. Насамбаев, А. Д. Дарбаев, Н. М. Губашев, А. Б. Ахметалиева).
232. Программа сквозного практического обучения для студентов обучающихся по кредитной системе обучения по специальности 050802-"Зоотехния. - Уральск : ЗКАТУ им. Жангир хана, 2007. - 32 с. (Соавт.: Е. Г. Насамбаев, А. Д. Дарбаев, Н. М. Губашев, А. Б. Ахметалиева).
233. Продуктивность животных анкатинского укрупненного и шагатайского комолого типа // Приоритетные направления развития животноводства и ветеринарии в условиях рынка: опыт, проблемы и перспективы: мат. регион. науч.-практ. конф. посвящ. 80-летию проф. А. А. Карасаева / ЗКАТУ им. Жангир хана. – Уральск, 2007. - С. 3-5. (Соавт.: К. К. Бозымов, Р. С. Садыков).

234. Продуктивность коров голштинской и красной степной пород в КХ "Үсімтал" и "Акас" // Приоритетные направления развития животноводства и ветеринарии в условиях рынка: опыт, проблемы и перспективы: мат. регион. науч.-практ. конф. посвящ. 80-летию проф. А. А. Карасаева / ЗКАТУ им. Жангир хана. – Уральск, 2007. - С. 30-33. (Соавт.: Б. Т. Кадралиева, К. М. Мутаев, К. К. Бозымов).
235. Продуктивность животных казахской белоголовой породы КПХ "Шунайбеков" // Приоритетные направления развития животноводства и ветеринарии в условиях рынка: опыт, проблемы и перспективы: мат. регион. науч.-практ. конф. посвящ. 80-летию проф. А. А. Карасаева / ЗКАТУ им. Жангир хана. – Уральск, 2007. - С. 7-8. (Соавт.: А. Т. Бактыгалиева, К. К. Бозымов, Р. С. Садыков).
236. Продуктивность животных шагатайского комолого заводского типа казахского белогового скота // Приоритетные направления развития животноводства и ветеринарии в условиях рынка: опыт, проблемы и перспективы: мат. регион. науч.-практ. конф. посвящ. 80-летию проф. А. А. Карасаева / ЗКАТУ им. Жангир хана. – Уральск, 2007. - С. 63-65. (Соавт.: Е. И. Туралиев, И. Р. Туралиев, К. К. Бозымов).
237. Рост, развитие и продуктивность молодняка казахской белоголовой породы // Приоритетные направления развития животноводства и ветеринарии в условиях рынка: опыт, проблемы и перспективы: мат. регион. науч.-практ. конф. посвящ. 80-летию проф. А. А. Карасаева / ЗКАТУ им. Жангир хана. – Уральск, 2007. - С. 59-60. (Соавт.: К. К. Бозымов, Р. С. Садыков).
238. Рост, развитие и продуктивность молодняка линии Ландыша казахской белоголовой породы // Вестник сельскохозяйственной науки Казахстана. - 2007. - № 5. - С. 35-37. (Соавт.: К. К. Бозымов, А. Т. Бактыгалиева).
239. Совершенствование заводской линии Кактуса 7969 анкатинского типа казахской белоголовой породы // Вестник сельскохозяйственной науки Казахстана. - 2007. - № 5. - С. 43-44. (Соавт.: К. К. Бозымов, Н. М. Амангалиева, А. Т. Бактыгалиева).
240. Совершенствование технологии содержания мясных коров // Вестник сельскохозяйственной науки Казахстана. - 2007. - № 2. - С. 55-57. (Соавт.: Е. Т. Усиев, Н. Н. Ескайрова).
241. Совершенствование шагатайского типа казахской белоголовой породы // Вестник сельскохозяйственной науки Казахстана. - 2007. - № 1. - С. 31-33. (Соавт.: Е. Т. Усиев, Н. Н. Ескайрова).

242. Состояние и проблемы племенного скотоводства // Вестник сельскохозяйственной науки Казахстана. - 2007. - № 2. - С. 49-50. (Соавт.: Е. Т. Усиев, Н. Н. Ескайрова).
243. Усовершенствование технологии содержания мясных коров // Приоритетные направления развития животноводства и ветеринарии в условиях рынка: опыт, проблемы и перспективы: мат. регион. науч.-практ. конф. посвящ. 80-летию проф. А. А. Карасаева / ЗКАТУ им. Жангир хана. – Уральск, 2007. - С. 68-71. (Соавт.: Е. Т. Усиев).

2008

244. Адаптивность помесных коров к технологии // Наука - основа конкурентоспособной экономики: мат. науч.-практ. конф. / ЗКАТУ им. Жангир хана. – Уральск, 2008. - С. 212-215.
245. Адаптивная селекция в молочном скотоводстве // Лица России. Интеллектуальная элита России. – М.: «Современная Россия», 2008. - С. 1-2.
246. Батыс Қазақстанда қазақтың ақбас сиырын жетілдіру // Жаршы. - 2008. - № 2. - 30-32 б. (Серіктес авторалар: Р. С. Садыков, Н. М. Амангалиева).
247. Влияние нагула на мясную продуктивность молодняка мясного скота // Экономические, социальные и культурное развитие Западного Казахстана: история и современность: мат. междунар. науч.-практ. конф. посвящ. 180-летию Оружейной Палаты Бокеевского ханства / ЗКАТУ им. Жангир хана. – Уральск, 2008. - С. 447-449. (Соавт.: Р. С. Садыков).
248. Генетические ресурсы племенных стад казахской белоголовой породы в Западном Казахстане // Инновация в аграрном секторе Казахстана: мат. междунар. науч.-практ. конф. посвящ. 75-летию академика К. С. Сабденова. – Алматы, 2008. - Т. I. - 137-144 б. (Соавт.: К. К. Бозымов, Е. Г. Насамбаев).
249. Генетические ресурсы племенных стад казахской белоголовой породы в Западном Казахстане // Проблемы разработки и внедрения научных изысканий в области сельского хозяйства в свете стратегии вхождения Республики Казахстан в число 50-ти наиболее конкурентоспособных стран мира: мат. междунар. науч.-практ. конф. посвящ. 70-летию заслуженного работника сельского хозяйства Республики Казахстан, профессора Байжуманова Ануара Байжумановича. – Алматы, 2008. - С. 143-150. (Соавт.: К. К. Бозымов, Е. Г. Насамбаев).

250. Генетический потенциал казахской белоголовой породы Западно-Казахстанской селекции // Вестник сельскохозяйственной науки Казахстана. - 2008. - № 5.- С. 41-43. (Соавт.: Е. Г. Насамбаев, К. К. Бозымов).
251. Генофонд казахской белоголовой породы Западного Казахстана // Наука - основа конкурентоспособной экономики: мат. науч.-практ. конф. / ЗКАТУ им. Жангир хана. – Уральск, 2008. - С. 54-57. (Соавт.: Е. Г. Насамбаев, К. К. Бозымов).
252. Голштин тұқымы Батыс Қазақстанда жерсіндіру // Қазақстандағы аграрлық сектор инновациясы: халықаралық ғылыми-тәжірибелік конф. материалдары. – Алматы, 2008. - 489-492 б. (Серіктес автор: Б. Т. Кадралиева).
253. Голштин тұқымының сиырларының сүт өнімділігі // Батыс Қазақстанның экономикалық, әлеуметтік және мәдени дамуы: тарихы мен қазіргі жағдайы: халықаралық ғылыми-практ. конф. материалдары / Жәңгір хан атындағы БҚАТУ. - 2008. - 458-459 б. (Серіктес автор: Б. Т. Кадралиева).
254. Ет бағытындағы қашарларды бағыттап өсіру және ерте ұрықтандыру // Жаршы. - 2008. - № 1.- 51-55 б. (Серіктес автор: Қ. Қ. Бозымов).
255. Использование методов определения гуморальных факторов резистентности в селекции мясного скота // Вестник сельскохозяйственной науки Казахстана. - 2008. - № 8. - С. 36-37. (Соавт.: А. Т. Бактығалиева).
256. Интенсивность раздоя первотелок и продуктивное долголетие коров // Ғылым және білім. - 2008. - № 2. - С. 19-21.
257. Қазақтың ақбас сиырының өнімділігін молайту әдістері // Жаршы. - 2008. - № 1. - 43-46 б.
258. Қазақтың ақбас сиырының өнімділігі // Батыс Қазақстанның экономикалық, әлеуметтік және мәдени дамуы: тарихы мен қазіргі жағдайы: халықаралық ғылыми-практ. конф. материалдары / Жәңгір хан атындағы БҚАТУ. – Орал, 2008. - 363-366 б. (Серіктес авторлар: Г. Ж. Абилкаримова, Ф. Е. Жубанова).
259. Қырдың қызыл сиырының сүт өнімділігі // Батыс Қазақстанның экономикалық, әлеуметтік және мәдени дамуы: тарихы мен қазіргі жағдайы: халықаралық ғылыми-практ. конф. материалдары / Жәңгір хан атындағы БҚАТУ. – Орал, 2008. - 460-461 б. (Серіктес автор: К. М. Мукаев).

260. Линия Востока 763К шагатайского комолого заводского типа казахской белоголовой породы // Вестник сельскохозяйственной науки Казахстана. - 2008. - № 4.- С. 32-33. (Соавт.: Н. Н. Ескайрова).
261. Мясная продуктивность помесных телок казахской белоголовой породы // Экономические, социальные и культурное развитие Западного Казахстана: история и современность: мат. междунар. науч.-практ. конф. посвящ. 180-летию Оружейной Палаты Бокеевского ханства / ЗКАТУ им. Жангир хана. – Уральск, 2008. - С. 435-436. (Соавт.: Е. Г. Насамбаев, А. Б. Ахметалиева).
262. Продуктивность заводской линии салема 12474 анкатинского укрупненного типа казахской белоголовой породы // Экономические, социальные и культурное развитие Западного Казахстана: история и современность: мат. междунар. науч.-практ. конф. посвящ. 180-летию Оружейной Палаты Бокеевского ханства / ЗКАТУ им. Жангир хана. – Уральск, - 2008. - С. 376-377. (Соавт.: К. К. Бозымов, Е. Г. Насамбаев).
263. Симментал сиырының сүт өнімділігі // Батыс Қазақстанның экономикалық, әлеуметтік және мәдени дамуы: тарихы мен қазіргі жағдайы: халықаралық ғылыми-практ. конф. материалдары / Жәңгір хан атындағы БҚАТУ. – Орал, 2008. - 461-462 б. (Серіктес автор: Б. М. Сидихов).
264. Совершенствование и технологии в мясном скотоводстве. Лица России. Интеллектуальная элита России. – М.: «Современная Россия», 2008. - С. 1-14.
265. Сочетаемость генотипов родителей и продуктивность животных заводских линий анкатинского укрупненного типа // Вестник сельскохозяйственной науки Казахстана. - 2008. - № 8. - С. 25-26.

2009

266. Селекционно-племенная работа с крупным рогатым скотом голштинской породы в ТОО «Агрофирма Акас» на 2009-2013 гг. // Обновление и развитие – через интеграцию науки, образования и производства: мат. междунар. науч.-практ. конф. - Уральск, 2009. (Соавт.: К. М. Мутаев).

2010

267. 050802-"Зоотехния", 050701-"Биотехнология" мамандықтарының кредиттік технология бойынша оқитын 3 курс студ. арналған өндірістік практика (қой қоздату науқаны бойынша) бағдарламасы. - Орал : Жәңгір хан атындағы БҚАТУ, 2010. - 17 б. (Серіктес авторлар: С. М. Жумагазиева, К. Г. Есенгалиев).

268. 50804-«Балық шаруашылығы» мамандығы бойынша кредиттік жүйемен оқитын студенттерге «Фермерлік балық шаруашылығы» пәнінен тәжірибелік сабақтарға дайындалған әдістемелік нұсқаулар. – Орал : Жәңгір хан атындағы БҚАТУ, 2010. - 30 б. (Серіктес автор: С. М. Жумагазиева).
269. Естественная резистентность организма животных заводских линии и родственной группы казахского белоголового скота // Ресурсосберегающие технологии в сельском хозяйстве: мат. междунар. науч.-практ. конф. - Оренбург, 2010. - С. 435-438. (Соавт.: А. Т. Бактыгалиева).
270. Краткий курс лекции по фермерскому рыболовству для студентов обучающихся по кредитной технологии для специальности 050804 - "Рыбное хозяйство". - Уральск : ЗКАТУ им. Жангир хана, 2010. - 30 с. (Соавт.: С. М. Жумагазиева, Б. Т. Толебаева, Н. Н. Ескайрова).
271. Программа производственной практики студентов, обучающихся по кредитной технологии для спец. 050802-"Зоотехния" и 050701-"Биотехнология". - Уральск : ЗКАТУ им. Жангир хана, 2010. - 19 с. (Соавт.: С. М. Жумагазиева, Б. Т. Толебаева, К. Г. Есенгалиев).
272. Селекционно-племенная работа со стадом красно-пестрой породы в Западном Казахстане // Исследования, результаты. - 2010. - № 2 (046). - С. 92-94. (Соавт.: Б. М. Сидихов).
273. Создание и совершенствование стада красно-пестрой породы // Исследования, результаты. – 2010. - № 2. – С. 94-96.

2011

274. Методическое пособие по повышению естественной резистентности организма у сельскохозяйственных животных. - Социально-технический институт «Дуние». - Актобе, 2011. – 32 с. (Соавт.: А. Т. Бактыгалиева).

2012

275. 050802-"Зоотехния" және 5В080200-"Мал шаруашылығы өнімдерін өндіру технологиясы" мамандықтарының студенттеріне "Құс шаруашылығы, құс өнімдерін өндіру технологиясы" пәнінен курстық жұмысты орындаулары бойынша әдістемелік нұсқау. - Орал : Жәңгір хан атындағы БҚАТУ, 2012. - 15 б.
276. 050802/5В080200-"Мал шаруашылығы өнімдерін өндіру технологиясы" мамандығы бойынша оқитын студенттерге диплом жұмысты орындауға арналған әдістемелік нұсқау. - Орал : Жәңгір хан атындағы БҚАТУ, 2012. - 33 б. (Серіктес авторлар: Е. Г. Насамбаев,

- А. З. Зинуллин, К. Г. Есенгалиев, А. Б. Ахметалиева, С. М. Жумагазиева).
277. 050802/5B080200-"Мал шаруашылығы өнімдерін өндіру технологиясы" мамандығының 3 курс студенттерінің өндірістік практикадан (қойды қолдан ұрықтандыру науқаны) өтулері бойынша әдістемелік нұсқау. - Орал : Жәңгір хан атындағы БҚАТУ, 2012. - 23 б. (Серіктес авторлар: С. М. Жумагазиева, Р. С. Садықов, Е. Г. Насамбаев).
278. 6M080200-"Мал шаруашылығы өнімдерін өндіру технологиясы" мамандығы бойынша бейіндік бағыттағы магистранттардың өндірістік практикасынан өтуіне арналып дайындалған әдістемелік нұсқау. - Орал : Жәңгір хан атындағы БҚАТУ, 2012. - 15 б. (Серіктес авторлар: А. З. Зинуллин, Е. Г. Насамбаев, С. М. Жумагазиева, А. Б. Ахметалиева).
279. GP 1050 гибрид мегежіндері қанының биохимиялық, морфологиялық және гематологиялық көрсеткіштері // Еуразиялық интеграция: инновациялық бағдарламаларды жүзеге асырудағы ғылым мен білімнің рөлі: халықаралық ғылыми-практ. конф. материалдары / Жәңгір хан атындағы БҚАТУ. – Орал, 2012. - I Б. - 164-168 б. (Серіктес авторлар: Е. А. Батыргалиев, М. Х. Гумаров, Ф. Х. Нұржанова).
280. Әр түрлі генотипті мегежіндердің өнімділігі және қанының биохимиялық және морфологиялық көрсеткіштері // Ғылым және білім. - 2012. - № 3 (28). - 101-104 б. (Серіктес автор: Е. А. Батыргалиев).
281. Әр түрлі генотипті торайлардың өсуі мен жетілуі // Ғылым және білім. - 2012. - № 3 (28). - 60-63 б. (Серіктес автор: Э. К. Шарипова).
282. Использование кроссов родонит-3 и Хайсекс уайт для производства пищевых яиц в ТОО "Уральская птицефабрика" // Евразийская интеграция: роль науки и образования в реализации инновационных программ: мат. междунар. науч.-практ. конф. / ЗКАТУ им. Жангир хана. – Уральск, 2012. - Ч. I. - С. 63-68. (Соавт.: Н. Н. Крамсакова).
283. "Ірі қара шаруашылығы, сүт пен ет өндіру технологиясы" пәнінен курстық жұмысты орындау бойынша әдістемелік нұсқау : мамандықтар: 050802-"Зоотехния", 5B080200-"Мал шаруашылығы өнімдерін өндіру технологиясы". - Орал : Жәңгір хан атындағы БҚАТУ, 2012. - 20 б.
284. Камбора 23 гибриді мегежіндерінің қанының морфологиялық, биохимиялық және гематологиялық көрсеткіштері / // Еуразиялық

- интеграция: инновациялық бағдарламаларды жүзеге асырудағы ғылым мен білімнің рөлі: халықаралық ғылыми-практ. конф. материалдары / Жәңгір хан атындағы БҚАТУ. – Орал, 2012. – I Б. - 136-140 б. (Серіктес авторлар: Э. К. Шарипова, Ф. Х. Нуржанова, М. Г. Какишев).
285. Методические указания по выполнению дипломных работ студентов, обучающихся по специальности: 5В080200-"Технология производства продуктов животноводства". - Уральск: ЗКАТУ им. Жангир хана, 2012. - 31 с. (Соавт.: А. З. Зинуллин, К. Г. Есенгалиев, Е. Г. Насамбаев, А. Б. Ахметалиева, С. М. Жумагазиева).
286. Методические указания по выполнению курсовой работы по дисциплине "Птицеводство, технология производства птицеводческой продукции" для студентов специальностей 050802-"Зоотехния" и 5В080200-"Технология производства продуктов животноводства". - Уральск : ЗКАТУ им. Жангир хана, 2012. - 16 с.
287. Методические указания по выполнению курсовой работы по дисциплине "Скотоводство, технология производства молока и говядины" для студентов специальности 050802-"Зоотехния" и 5В080200-"Технология производства продуктов животноводства". - Уральск : ЗКАТУ им. Жангир хана, 2012. - 14 с.
288. Методические указания по прохождению профессиональной практики студентов специальности 050802-"Зоотехния", 5В080200-"Технология производства продуктов животноводства". - Уральск : ЗКАТУ им. Жангир хана, 2012. - 25 с. (Соавт.: Н. М. Губашев, Е. Г. Насамбаев, А. Б. Ахметалиева).
289. Молочная продуктивность голштинской породы разных генотипов в крестьянском хозяйстве "Акас" Теректинского района Западно-Казахстанской области // Наука и образование - главный вектор развития Казахстана: мат. междунар. науч.-практ. конф. / ЗКИГУ. – Уральск, 2012. - Ч. II. - С. 52-56. (Соавт.: К. М. Мутаев).
290. Молочная продуктивность голштинской породы разных генотипов в крестьянском хозяйстве «Акас» Теректинского района Западно-Казахстанской области // Поиск-Ізденіс /сер. естеств. и техн. наук/. – 2012. - № 4. – С. 216-220. (Соавт.: К. М. Мутаев, А. Н. Исмагулов).
- 2013**
291. Биологические особенности гибридных свиноматок в условиях инновационной технологии // Актуальные проблемы развития современного агропромышленного комплекса Прикаспийского

- региона: междунар. науч.-практ. конф. – Элиста : Изд-во Калм. ун-та. - 2013. - С. 175-176. (Соавт.: Е. А. Батыргалиев).
292. Характеристика коров голштинской породы разных генотипов в крестьянском хозяйстве "АКАС" Теректинского района Западно-Казахстанской области // Казахстан на пути к обществу знаний: мат. междунар. науч.-практ. конф. / ЗКИТУ. – Уральск, 2013. - Ч. I. - С. 231-234. (Соавт.: К. М. Мутаев).
293. Яичная продуктивность кроссов "Хайсекс уайт" и "Родонит-3" в условиях ТОО "Уральская птицефабрика" // Наука и образование. - 2013. - № 2 (31). - С. 65-66. (Соавт.: Н. Н. Крамсакова).

2014

294. Птицеводство, технология производства птицеводческой продукции : практикум для студ. вузов. - Уральск : ЗКАТУ им. Жангир хана, 2014. - 126 с.
295. Свиноводство, технология производства свинины : практикум. - Уральск : ЗКАТУ им. Жангир хана, 2014. - 118 с.

Авторлық куәліктері Авторские свидетельства

296. А. с. № 1179 РК, «Анкатинский» укрупненный тип казахской белоголовой породы крупного рогатого скота : заявлено 25. 04. 2011 // Промышленная собственность. Официальный бюллетень (изобретения, полезные модели и селекционные достижения). - 2013. - № 1 (1). - С. 52-54. (Соавт.: К. К. Бозымов, А. З. Зинуллин, М. Г. Зайнуллин, В. И. Коротычева, С. Н. Шушаков, Н. З. Хасенов, Н. М. Губашев, Б. Т. Тулебаев, М. С. Ахметов, Р. К. Абжанов, А. К. Смагулов, А. Б. Ахметалиева). Патентообладатель Республиканское государственное предприятие на праве хозяйственного ведения "ЗКАТУ имени Жангир хана" МОН РК. Новый "анкатинский" укрупненный тип казахской белоголовой породы крупного рогатого скота отличается выраженными мясными формами телосложения, отличаются широким и глубоким туловищем, с хорошо развитой мускулатурой, относительно массивными окороками, мощной передней частью туловища с развитым подгрудком.
297. А. с. № 334 РК, Западно-Казахстанский зональный тип казахской белоголовой породы крупного рогатого скота : заявлено № 2009/008.5 / подача заявки 10.07.2009 Бюл. № 88. - 2009. - 2 с. (Соавт.: К. К. Бозымов, Р. У. Бозымова, Б. Т. Тулебаев, Н. М.

- Губашев, А. Б. Ахметалиева, Б. Е. Нсанбаев, М. К. Балкибаев, А. М. Зайнуллина).
298. А. с. № 343 РК, Заводская линия животных казахской белоголовой породы крупного рогатого скота Майлан 13851 : заявлено № 2009/007.5 / подача заявки № 324. 10.07.2009 Бюл. № 8. - 2009. - 2 с. (Соавт.: К. К. Бозымов, Б. Т. Тулебаев, Н. М. Губашев, А. Б. Ахметалиева, М. Г. Зайнуллин, А. М. Зайнуллина, С. Н. Шушаков, М. С. Ахметов).
299. А. с. № 111 РК, Заводская линия животных казахской белоголовой породы крупного рогатого скота Коппертон 150 к : заявлено № 2009/009.5 / подача заявки 10.07.2009 Бюл. № 88. - 2009. - 2 с. (Соавт.: К. К. Бозымов, Р. У. Бозымова, Б. Т. Тулебаев, Н. М. Губашев, А. Б. Ахметалиева, Б. Е. Нсанбаев, Е. И. Туралиев, М. К. Балкибаев, А. С. Иргалиев).
300. А. с. № 1163 «Шагатайский» заводской тип комолых животных казахской белоголовой породы крупного рогатого скота : заявлено 2011/003.5 дата подачи 25.04.2011. // Промышленная собственность. Официальный бюллетень (изобретения, полезные модели и селекционные достижения). - 2013. - № 1 (1). - С. 49-51. (Соавт.: К. К. Бозымов, А. З. Зинуллин, Н. Б. Корина, М. К. Балкибаев, Б. Е. Нсанбаев, А. С. Иргалиев, Н. М. Губашев, Б. Т. Тулебаев, Р. К. Абжанов, Е. И. Туралиев, А. К. Смагулов, А. Б. Ахметалиева). Патентообладатель Республиканское государственное предприятие на праве хозяйственного ведения "ЗКАТУ имени Жангир хана" МОН РК. Впервые в условиях Западного Казахстана создан шагатайский заводской тип комолых животных казахской белоголовой породы крупного рогатого скота, который отличается адаптационной способностью, долгорослостью, высокорослостью, комолостью, высокой живой массой, хорошо выраженными мясными формами.

Патенттер

Патенты

301. "Анкатинский" укрупненный тип казахской белоголовой породы крупного рогатого скота : патент № 277 2011/004.5 дата подачи 25.04.2011 // Промышленная собственность. Официальный бюллетень (изобретения, полезные модели и селекционные достижения). - 2013. - № 1 (1). - С. 52-54. (Соавт.: К. К. Бозымов, А. З. Зинуллин, Е. Г. Насамбаев, М. Г. Зайнуллин, В. И. Коротычева, С. Н. Шушаков, Н. З. Хасенов, Н. М. Губашев, М. С. Ахметов, Р. К. Абжанов, А. К.

- Смагулов, А. Б. Ахметалиева). Патентообладатель Республиканское государственное предприятие на праве хозяйственного ведения "ЗКАТУ имени Жангир хана" МОН РК. Новый "анкатынский" укрупненный тип казахской белоголовой породы крупного рогатого скота отличается выраженными мясными формами телосложения, отличаются широким и глубоким туловищем, с хорошо развитой мускулатурой, относительно массивными окороками, мощной передней частью туловища с развитым подгрудком.
302. Заводская линия животных казахской белоголовой породы крупного рогатого скота Коппертон 150 к : патент на селекционное достижение № 111 заявка № 2009/009.5 / подача заявки 10.07.2009 Бюл. № 88. - 2009. - 2 с. (Соавт.: К. К. Бозымов, Р. У Бозымова, Е. Г. Насамбаев, Н. М. Губашев, А. Б. Ахметалиева, Б. Е. Нсанбаев, Е. И. Туралиев, М. К. Балкибаев, А. С. Иргалиев).
303. Заводская линия животных казахской белоголовой породы крупного рогатого скота Майлан 13851 : патент на селекционное достижение № 109 заявка № 2009/007.5 / подача заявки 10.07.2009 Бюл. № 8. - 2009. - 2 с. (Соавт.: К. К. Бозымов, Е. Г. Насамбаев, Н. М. Губашев, А. Б. Ахметалиева, М. Г. Зайнуллин, А. М. Зайнуллина, С. Н. Шушаков, М. С. Ахметов).
304. Западно-Казахстанский зональный тип казахской белоголовой породы крупного рогатого скота : патент на селекционное достижение № 110 заявка № 2009/008.5 / подача заявки 10.07.2009 Бюл. № 88. - 2009. - 2 с. (Соавт.: К. К. Бозымов, Р. У Бозымова, Е. Г. Насамбаев, Н. М. Губашев, А. Б. Ахметалиева, Б. Е. Нсанбаев, М. К. Балкибаев, А. М. Зайнуллина).
305. «Шагатайский» заводской тип комолых животных казахской белоголовой породы крупного рогатого скота : патент № 2011/003.5 дата подачи 25.04.2011. // Промышленная собственность. Официальный бюллетень (изобретения, полезные модели и селекционные достижения). - 2013. - № 1 (1). - С. 49-51. (Соавт.: К. К. Бозымов, А. З. Зинуллин, Е. Г. Насамбаев, Н. Б. Корина, М. К. Балкибаев, Б. Е. Нысанбаев, А. С. Иргалиев, Н. М. Губашев, Р. К. Абжанов, Е. И. Туралиев, А. К. Смагулов, А. Б. Ахметалиева). Патентообладатель Республиканское государственное предприятие на праве хозяйственного ведения "ЗКАТУ имени Жангир хана" МОН РК. Впервые в условиях Западного Казахстана создан шагатайский заводской тип комолых животных казахской белоголовой породы крупного рогатого скота, который отличается адаптационной

способностью, долгорослостью, высокорослостью, комолостью, высокой живой массой, хорошо выраженными мясными формами.

**Доцент Б. Т. Тулебаевтың ғылыми жетекшілігімен орындалған
магистрлік диссертациялар**

**Магистерские диссертации выполненные под научным
руководством доцента Б. Т. Тулебаева**

306. Батыргалиев Е. А. Парижская Коммуна-XXI ЖШС-гі әр түрлі генотипті мегежіндердің өнімділігі мен биологиялық ерекшеліктері: 6M080200-«Мал шаруашылығы өнімдерін өндіру технологиясы» мамандығы бойынша а. ш. ғылым. магистрі академ. дәрежесін алу үшін жазылған магистерлік дис. реф. / Батыргалиев Еркінғали Азаматович. - Орал: Жәңгір хан атындағы БҚАТУ, 2013. - 23 б.
307. Крамсакова Н. Н. Яичная продуктивность различных кроссов кур используемых для производства пищевых яиц в ТОО «Уральская птицефабрика»: реф. дис. на соискание академич. степени магистра с.-х. наук по специальности: 6M080200 – Технология производства продуктов животноводства / Крамсакова Надежда Николаевна. – Уральск: ЗКАТУ имени Жангир хана, 2013. – 22 с.
308. Мутаев К. М. Адаптивность и молочная продуктивность коров голштинской породы в условиях ТОО «Агрофирма Акас» Теректинского района Западно-Казахстанской области: реф. дис. на соискание академич. степени магистра с.-х. наук по специальности: 6M080200 – Технология производства продуктов животноводства / Мутаев Кайрат Мендыбаевич. - Уральск : ЗКАТУ имени Жангир хана, 2013. – 22 с.
309. Шарипова Э. К. Парижская Коммуна-XXI ЖШС-гі әр түрлі генотипті мегежіндердің өнімділігі мен биологиялық ерекшеліктері: 6M080200 - «Мал шаруашылығы өнімдерін өндіру технологиясы» мамандығы бойынша а. ш. ғылым. магистрі академ. дәрежесін алу үшін жазылған магистерлік дис. реф. / Шарипова Эльвира Касымовна. - Орал: Жәңгір хан атындағы БҚАТУ, 2013. - 23 б.

Болатқали Тулебаевтың өлеңдері мен мақалалары
Статьи и стихи Болатқали Тулебаева

310. Тулебаев Б. Т. Адресована теоретикам и практикам / Б. Т. Тулебаев // Приуралье. – 2003. – 1 ноября.
311. Төлебаев Б. Т. Аға мен іні / Б. Т. Төлебаев // Еділ-Жайық. – 2003. – 27 маусым. Қажым Жұмалиев пен Мәтжан Тілеужанов туралы.
312. Төлебаев Б. Т. Айнұр – «Аңсар – 2014» әдеби байқауының жеңімпазы / Б. Төлебаев // Заңғар. – 2014. – 28 қараша.
313. Төлебаев Б. Т. Академик Рахымжан Елешұлына 60 жасқа толуына арнау / Б. Т. Төлебаев // Ақжайық фермері= Фермер Приуралья. – 1998. - № 3-4. – 4 б.
314. Төлебаев Б. Т. Академик Сергей Шұғайұлы Жұбаевқа / Б. Т. Төлебаев // Өркен. – 1997. - № 5 (725). - 5 б.
315. Төлебаев Б. Т. Алғысөз // Кәкімов Ж. Әке аманаты / жинақтап құраст. Н. Ж. Ибраев. - Орал, 2010. - 78 б.
316. Төлебаев Б. Т. Алтын ұям-мектебім // Еділ-Жайық. - 2003. - 18 сәуір.
317. Төлебаев Б. Т. Алтын ұям-мектебім // Ауыл азаматтары. Ғұмырнамалар мен естеліктер жинағы / құраст. шығ. Р. Халелов. – Орал, 2003. - 114-124 б.
318. Төлебаев Б. Т. Анашым: өлең / Б. Т. Төлебаев // Өркен. - 1996. - № 1 (716). - 2 б.
319. Төлебаев Б. Т. Ана сүтінің қасиеті / Б. Т. Төлебаев // Жайық дәрігері. – 2003. – 18 қыркүйек.
320. Төлебаев Б. Т. Ардагер – ғалымның тартуы / Б. Т. Төлебаев // Заңғар. – 2011. – 2 желтоқсан.
321. Төлебаев Б. Т. Ардагерлер / Б. Т. Төлебаев // Өркен. – 2000. - № 5-6 (738). – 1 б.
322. Төлебаев Б. Т. Ардагерлер / Б. Т. Төлебаев // Батыс Қаһарман ән қалықта...: Ұлы Жеңістің 55 жылдығына арналады / Қазақстан мәдениет басқармасы облыстық шығармашылығы орталығы. - Орал, 2000. - 29 б.
323. Төлебаев Б. Т., Хасанов А. Ардагерлер // Дінмұхамед Қонаев ел есінде...: Жинақ. – Орал : «Полиграфсервис», 2012. – 217 б.
324. Төлебаев Б. Т. Ас -адамның арқауы / Б. Т. Төлебаев // Жайық дәрігері. – 2004. – 11 қараша.
325. Төлебаев Б. Т., Балқыбаев М. К. Асылдың айы оңынан тусын деп / Б. Т. Төлебаев, М. Балқыбаев // Орал өңірі (Дәулет. Кәсіпкерге арналған қосымша бет). – 2003. - 25 қараша.

326. Төлебаев Б. Т. Аты өлмейді ғалымның / Б. Т. Төлебаев // Орал өңірі. 2003. - 10 маусым.
327. Төлебаев Б. Т. А. С. Пушкин өліміне / Б. Т. Төлебаев // Өркен. – 1999. - № 7(8). – 2 б.
328. Төлебаев Б. Т. А. С. Пушкинге / Б. Т. Төлебаев // Өркен. – 1999. - № 7(8). – 2 б.
329. Төлебаев Б. Т. Ауыл азаматтары хақында / Б. Т. Төлебаев // Жайық ардагері. – 2003. - 11 қыркүйек.
330. Төлебаев Б. Т. Ауылдан шыққан академик / Б. Т. Төлебаев // Заңғар. – 2014 – 14 қараша.
331. Төлебаев Б. Т. Ауылға жас дос, бар енді / Б. Т. Төлебаев // Орал өңірі. – 2002. - 11 маусым.
332. Төлебаев Б. Т. Әке мен ұл / Б. Т. Төлебаев // Еділ-Жайық. – 2003. – 27 маусым.
333. Төлебаев Б. Т. Бақыт әкел, жаңа жыл / Б. Т. Төлебаев // Өркен плюс. – 2000. - № 14 (747). (Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің үнпарағы).
334. Төлебаев Б. Т. Балқыбаев Мақсот Кенжеұлына / Б. Т. Төлебаев // Еділ-Жайық. – 2003. - 28 наурыз.
335. Төлебаев Б. Т. Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің алғашқы ректоры Базар Қабдошұлы Дамитовке / Б. Т. Төлебаев // Өркен. – 2000. - № 6 (739). – 2 б.
336. Төлебаев Б. Т. Батыс Қазақстан мемлекеттік университетінің 70-жылдық тойона / Б. Т. Төлебаев // Өркен=Росток. – 2002. - №9 (768). - 8 б.
337. Төлебаев Б. Т. Бақыт құсы: өлеңдер мен дастандар. - Жыр кітабы-2. - Орал, 2006. - 105 б.
338. Төлебаев Б. Т. Бізде студент болғанбыз / Б. Т. Төлебаев // Өркен. – 1997. - № 5 (725). - 5-6 б.
339. Төлебаев Б. Т. Біздің „джентльмен” професор / Б. Т. Төлебаев // Жайық ардагері. – 2004. – 22 қаңтар.
340. Төлебаев Б. Т. Білікті маман бәсекелестіктің кепі лі / Б. Т. Төлебаев // Заңғар. – 2006. – 27 сәуір.
341. Төлебаев Б. Т. Ветеринарлық ғылымның ардагері / Б. Т. Төлебаев // Заңғар. – 2013 – 28 ақпан.
342. Төлебаев Б. Т. Дәулеткерейге / Б. Т. Төлебаев // Орал өңірі. – 2003. - 26 шілде.
343. Төлебаев Б. Т. Ғасырмен қоштасу әні / Б. Т. Төлебаев // Өркен. – 2000. - № 5-6 (738). - 5 б.

344. Төлебаев Б. Т. Ғылым таппай баптанба... / Б. Т. Төлебаев // Еділ-Жайық. – 2004. – 17 мамыр.
345. Төлебаев Б. Т. Дәулеткерей атындағы ұлттық оркестр / Б. Т. Төлебаев // Еділ-Жайық. – 2003. – 20 шілде.
346. Төлебаев Б. Т. Дәулеткерейге / Б. Т. Төлебаев // Еділ-Жайық. - 2003. - №21(221).
347. Төлебаев Б. Т. Дәулеткерейге / Б. Т. Төлебаев // Орал өңірі. – 2003. – 26 шілде.
348. Тулебаев Б. Т. Доброе слово о земляках / Б. Т. Тулебаев // Приуралье. – 2003. - 4 ноября.
349. Тулебаев Б. Т. Доказали делом / Б. Т. Тулебаев // За сельскохозяйственные кадры. – 1974. - 27 апреля.
350. Төлебаев Б. Т. Донеділ Қажымовқа // Жайық ұлы Донеділ. Өнші-сазгер: Донеділ Қажымов туралы материалдар мен өлеңдер жинағы. – «Дастан» БПК ААҚ: Орал, 2002. - 74-75 б.
351. Төлебаев Б. Т. „Еділ-Жайыққа” / Б. Т. Төлебаев // Еділ-Жайық. – 2003. – 20 шілде.
352. Төлебаев Б. Т. Елбасы / Б. Т. Төлебаев // Еділ-Жайық. – 2003. – 27 маусым.
353. Төлебаев Б. Т. Елжас Сабыржанұлы Дурткариновке арнау / Б. Т. Төлебаев // Өркен. – 1999. - №3-4. - 12 б.
354. Төлебаев Б. Т. Ешкі сүтінің емдік қасиеттері / Б. Т. Төлебаев // Жайық дәрігері. – 2003. – 4 қыркүйек.
355. Төлебаев Б. Т. Жаңа мыңжылдық / Б. Т. Төлебаев // Өркен. – 2000. - №5 (738). - 1 б.
356. Төлебаев Б. Т. Жас дос, талапкер / Б. Т. Төлебаев // Еділ-Жайық. – 2002. - 24 мамыр.
357. Тулебаев Б. Т. Жизнь посвятил науке / Б. Т. Тулебаев // Приуралье. – 2003. - № 48-50.
358. Төлебаев Б. Т. Заңғарға // Заңғар. – 2004. – 3 наурыз.
359. Тулебаев Б. Т. Запомнится задолго / Б. Т. Тулебаев // Приуралье. – 2003. - 18 октября.
360. Тулебаев Б. Т. Курс-прежний, задачи-новые / Б. Т. Тулебаев // Приуралье. – 2004. – 1 апреля. Обсуждаем Послание президента РК народу Казахстана.
361. Төлебаев Б. Т., Шамелов Т. Күндер-ай сол // Дінмұхамед Қонаев ел есінде...: Жинақ. – Орал : «Полиграфсервис», 2012. – 215 б.

362. Төлебаев Б. Т. Қайсар қызы қазақтың. Қалы Құлмырза қызының өмір жолы және ақындық өнері / Б. Т. Төлебаев // Еділ-Жайық. – 2003. – 4 шілде.
363. Төлебаев Б. Т. Қазақтың перзенті // Дінмұхамед Қонаев ел есінде...: Жинақ. – Орал : «Полиграфсервис», 2012. – 187 б.
364. Төлебаев Б. Т. Қан майданда қаймықпастан шайқасқан: әке ерлігі туралы ән / Б. Т. Төлебаев // Өркен. - 1996. - № 1 (716). - 4 б.
365. Төлебаев Б. Т. Қанатты қыз. Бас иемін қазақтың қыздарына / Б. Т. Төлебаев // Заңғар. – 2004. - №16-17.
366. Төлебаев Б. Т., Шамелов Т. Қасиетті Димекен // Дінмұхамед Қонаев ел есінде...: Жинақ. – Орал : «Полиграфсервис», 2012. - 213 б.
367. Төлебаев Б. Т. Қойдың сүті – қорғасын / Б. Т. Төлебаев // Жайық дәрігері. – 2003. – 11 қыркүйек.
368. Төлебаев Б. Т. Қымыздың емдік қасиеттері / Б. Т. Төлебаев // Жайық дәрігері. - 2003. - 24 шілде.
369. Төлебаев Б. Т. Марат Қожамұратұлына / Б. Т. Төлебаев // Еділ-Жайық. – 2003. – 27 маусым.
370. Төлебаев Б. Т. Малды қолдан ұрықтандырушы-техниктер біліктілігін көтерді / Б. Т. Төлебаев // Еділ-Жайық. – 2003. - 4 сәуір.
371. Төлебаев Б. Т. Махамбет жыры: тіл мен бас / Б. Т. Төлебаев // Махамбет және ұлттық мұра: М. Өтемісұлының 200 жылдығына арналған республикалық ғылыми-теориялық конф. материалдары / БҚМУ. – Орал, 2003. – I Б. - 254 б.
372. Төлебаев Б. Т. Махамбеттің ажалы / Б. Т. Төлебаев Махамбет және ұлттық мұра: М. Өтемісұлының 200 жылдығына арналған республикалық ғылыми-теориялық конф. материалдары / БҚМУ. – Орал, 2003. – I Б. - 255 б.
373. Төлебаев Б. Т. Махамбет толғауларындағы ат сыны / Б. Т. Төлебаев // Махамбет және ұлттық мұра: М. Өтемісұлының 200 жылдығына арналған республикалық ғылыми-теориялық конф. материалдары / БҚМУ. – Орал, 2003. – I Б. - 158-161 б.
374. Төлебаев Б. Т., Нұрымбетов Е. Ш. Махаббат –әнім. Сен ғана // Жүрек сыры: әндер жинағы. – Алматы : «Мир» баспа үйі. – 2009. - 56-57 б.
375. Төлебаев Б. Т. Мен соғысты көзіммен көрген жоқпын / Б. Т. Төлебаев // Өркен. - 1996. - № 2 (717). - 3 б.
376. Төлебаев Б. Т. Мұқағалиға // Еділ-Жайық. – 2001. - 8 ақпан.
377. Төлебаев Б. Т. Мұқағали, Жүмекен / Б. Т. Төлебаев // Еділ-Жайық. - 2001. - № 6. - 7 б.

378. Төлебаев Б. Т. Нардың жүгін көтерген ұрпақ өкілі (анам Қалы Құлмырзақызына арнаймын) / Б. Т. Төлебаев // Жайық арулары. – 2003. – 16 қыркүйек.
379. Төлебаев Б. Т. Наурыз-мейрам: өлең / Б. Т. Төлебаев // Өркен. – 1996. - № 1 (716). - 3 б.
380. Төлебаев Б. Т. Пірлерім / Б. Т. Төлебаев // Еділ-Жайық. - 2001. - 18 ақпан.
381. Тулебаев Б. Т. Повышение квалификации-повышение конкурентоспособности / Б. Т. Тулебаев // Еділ-Жайық. – 2004. – 9 апреля.
382. Төлебаев Б. Т. Профессор Әмірхан Әтенұлы Қарасайтегінің 70 жылдық мерейтойына арнау / Б. Т. Төлебаев // Ғұмыр және ғибрат: Әмірхан Әтенұлы Қарасайтегі. – Орал, 2001. - 44-45 б.
383. Төлебаев Б. Т. Почетная профессия / Б. Т. Төлебаев // Еділ-Жайық. – 2004. – 23 апреля.
384. Төлебаев Б. Т. Саяси жарнама / Б. Т. Төлебаев // Өркен. – 1999. - № 3-4. - 12 б.
385. Төлебаев Б. Т., Балқыбаев М. К. Селекция салғырттықты көтермейді / Б. Т. Төлебаев, М. Балқыбаев // Орал өңірі (Дәулет. Кәсіпкерлерге арнарлған қосымша бет). – 2003. – 13 қараша.
386. Төлебаев Б. Т., Нұрымбетов Е. Ш. Сен ғана // Жүрек сыры: әндер жинағы. – Алматы : «Мир» баспа үйі. – 2009. – 54-55 б.
387. Төлебаев Б. Т. Соңғы қоңырау / Б. Т. Төлебаев // Еділ-Жайық. – 2001. - 8 наурыз.
388. Төлебаев Б. Т. Студент достарыма. Ар-намыс / Б. Т. Төлебаев // Республикалық тәуелсіз үнпарағы. – 2001. - № 1 (3).
389. Төлебаев Б. Т. Студент достарыма / Б. Т. Төлебаев // Еділ-Жайық. – 2001. – 8 наурыз, Сырласу. - № 3. – 3 б.
390. Төлебаев Б. Т. Сүйем сені. Ғашықтық өлеңдер: жыр кітабы-1. - Орал, 2006. -105 б.
391. Төлебаев Б. Т. Сырым баба / Б. Т. Төлебаев // Еділ-Жайық. - 2003. - № 18 (218).
392. Тулебаев Б. Т. Таково и племя / Б. Т. Тулебаев // Приуралье. – 2004. - 6 января.
393. Төлебаев Б. Т. Талапкерге / Б. Т. Төлебаев // Өркен. – 2002. - №11 (763). – 2 б.
394. Төлебаев Б. Т. Тәуелсіздік: өлең / Б. Т. Төлебаев // Заңғар. – 2011 – 7 қазан.

395. Төлебаев Б. Т. Тербетеді жас жанымды дауысың: әнші Е. Хасанғалиевке арналған өлең / Б. Т. Төлебаев // Еңбек туы. – 1973. - 18 желтоқсан.
396. Төлебаев Б. Т. Тербетеді жас жанымды дауысың: әнші, Қазақстан комсомолы сыйлығының лауреаты Е. Хасанғалиевке арналған өлең / Б. Т. Төлебаев // За сельскохозяйственные кадры. – 1974. - 12 қаңтар.
397. Төлебаев Б. Т. Түлік төлден өседі / Б. Т. Төлебаев // Орал өңірі. – 2003. – 22 наурыз.
398. Төлебаев Б. Т. Ученый, педагог, наставник / Б. Т. Төлебаев // Жайық ардагері. – 2003. – 11 қыркүйек.
399. Төлебаев Б. Т. Ұдайы ізденісте / Б. Т. Төлебаев // Еділ-Жайық. – 2004. – 1 сәуір.
400. Төлебаев Б. Т. Ұзақ өмір сүргің келе ме? / Б. Т. Төлебаев // Жайық дәрігері. – 2003. – 21 тамыз.
401. Төлебаев Б. Т. Ұстазға арнау Әмірхан Әтенұлы Қарасаевқа / Б. Т. Төлебаев // Өркен=Росток. - 2002. - № 13 (765). - 9 б.
402. Төлебаев Б. Т. Ұстазыма. Профессор Э. Т. Сатқановқа / Б. Т. Төлебаев // Еділ-Жайық. 2003. – 27 маусым.
403. Төлебаев Б. Т. Ұлағатты ұстаз, көрнекті ғалымның өмір жолы / Б. Т. Төлебаев // Еділ-Жайық. – 2003. – 20 шілде.
404. Төлебаев Б. Т. Ұрпақтар жалғастығы / Б. Т. Төлебаев // Жайық ардагері. - 2003. – 6 қараша.
405. Төлебаев Б. Т. Шұбаттың емдік қасиеттері / Б. Т. Төлебаев // Жайық дәрігері. – 2003. – 7 тамыз.
406. Тулебаев Б. Т., Бозымов К. К. Я люблю Приуралье... / Б. Т. Тулебаев, К. К. Бозымов // Заңғар. – 2006. – 20 тамыз.

Бірлесіп жазған авторлар көрсеткіші
Именной указатель соавторов

- Абжанов Р. К. 296, 300, 301, 305
Абилкаримова Г. Ж. 258
Айтиалиев М. С. 22, 27, 28
Амангалиева Н. М. 198, 215, 216, 229, 239, 246
Асанов В. Б. 52, 53
Ашетов И. К. 57, 58, 59
Аубекеров С. Х. 38
Ахметалиева А. Б. 231, 232, 261, 276, 278, 285, 288, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305
Ахметов М. С. 296, 298, 301, 303
Әбішева Г. Т. 121, 153, 159, 165, 166, 172, 178, 182, 183, 187, 202
Бактыгалиева А. Т. 200, 215, 216, 235, 238, 239, 255, 269, 274
Бекбулов Н. К. 40, 46, 108, 109, 114, 126, 127
Бекназаров Э. А. 18, 19, 21, 22, 27, 28, 34
Балкибаев М. К. 141, 145, 160, 176, 180, 208, 297, 299, 300, 302, 304, 305, 325, 385
Батыргалиев Е. А. 279, 280, 291, 306
Бозымова Р. У. 25, 33, 35, 39, 42, 46, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 64, 65, 66, 68, 71, 77, 80, 81, 82, 88, 90, 92, 94, 95, 107, 297, 299, 302, 304
Бозымов К. К. 31, 32, 35, 36, 40, 41, 43, 45, 47, 48, 52, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 65, 68, 69, 71, 74, 75, 76, 77, 80, 81, 82, 83, 86, 87, 88, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 107, 117, 120, 135, 144, 148, 152, 156, 172, 182, 186, 188, 189, 190, 195, 201, 202, 215, 216, 225, 227, 228, 229, 230, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 248, 249, 250, 251, 254, 262, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 406
Губашев Н. М. 88, 90, 96, 98, 99, 101, 116, 117, 120, 128, 135, 136, 142, 154, 173, 188, 190, 195, 197, 199, 231, 232, 288, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305
Гумарова Р. Б. 138, 147, 157, 192
Гумаров Б. 1
Гумаров М. Х. 279
Давлетова А. Н. 119, 181, 198
Дарбаев А. Д. 57, 58, 59, 85, 231, 232
Джумашев Б. К. 46
Дуйсекенов К. М. 57, 58, 59
Ермеккарин Т. У. 131
Есенгалиев К. Г. 267, 271, 276, 285,

Ескайрова Н. Н. 143, 167, 186, 196, 207, 212, 214, 217, 225, 240, 241, 242, 260, 270
Жарылгасова Б. Т. 89, 102, 115, 138, 157, 192
Жубанова Ф. Е. 258
Жумагазиева С. М. 267, 268, 270, 271, 276, 277, 278, 285
Зайнуллина А. М. 297, 303, 304
Зайнуллин М. Г. 31, 68, 154, 177, 296, 298, 301, 303
Зинуллин А. З. 276, 278, 285, 296, 300, 301, 305
Зубриянов В. Ф. 2, 5, 7, 15, 17
Иргалиев А. С. 299, 300, 302, 305
Иржанов Б. И. 21
Исмагулов А. Н. 290
Кадралиева Б. Т. 184, 190, 194, 205, 234, 252, 253
Кажгалиев Н. Ж. 69, 70, 72, 73, 75, 76, 82, 83, 86, 87, 91, 93, 97, 116, 128, 142, 188
Кажимуратов М. К. 32, 34, 47, 51, 55, 57, 58, 59, 62, 63, 85, 104, 110, 129, 144, 155, 197, 200, 213
Какишев М. Г. 284
Касимова Г. В. 224
Карасаев А. А. 57, 58, 59
Каримов Е. Ф. 21
Карыбаев Б. Т. 24, 29
Карыбаев Д. К. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 23
Кацова Л. Б. 20
Кожевников В. И. 21
Колокольцев Ю. 2, 7, 15
Колонбаев Ж. К. 18, 19, 21, 30
Корина Н. Б. 300, 305
Коротычева В. И. 296, 301
Крамсакова Н. Н. 282, 293, 307
Кудряков К. Г. 46, 57, 58, 59
Курмангазиев М. 151
Кусаинов К. М. 21
Малаев Б. 213
Мамаева Р. К. 12
Машанов Ж. Х. 137, 139
Молдашев Г. К. 25, 34, 35, 37, 39, 42, 44, 46, 50, 57, 58, 59, 65, 78, 84
Мукаев К. М. 259
Мурзашев Т. К. 197

Мутаев К. М. 185, 226, 234, 266, 289, 290, 292, 308
Насамбаев Е. Г. 51, 55, 60, 62, 63, 64, 66, 68, 71, 74, 77, 78, 80, 81, 84, 85, 88, 89, 90, 92, 94, 95, 96, 98, 103, 108, 109, 113, 114, 116, 122, 126, 127, 128, 136, 188, 197, 231, 232, 248, 249, 250, 251, 261, 262, 276, 277, 278, 285, 288, 301, 302, 303, 304, 305
Насипов П. А. 21, 185, 203
Невкина Н. А. 46
Нигметов М. 57, 58, 59
Нсанбаев Б. Е. 297, 299, 300, 302, 304, 305
Нуржанова Ф. Х. 279, 284
Нұрымбетов Е. Ш. 374, 386
Оразгулов К. Н. 42
Өмірзақов К. Ө. 42
Платунова В. И. 3
Садыков Р. С. 215, 219, 227, 228, 229, 233, 235, 237, 246, 247, 277
Сартов С. К. 30
Сатыбаев Ж. Т. 125, 137, 139
Сатыбаева Ж. Ж. 137, 139
Сеитов С. Е. 15
Сидихов Б. М. 218, 263, 272
Смагулов А. К. 296, 300, 301, 305
Таскалиева С. Е. 132
Таубаев У. Б. 36
Толебаева Б. Т. 1, 102, 104, 110, 115, 129, 130, 138, 157, 192, 270, 271
Томанов Г. М. 21
Тулбаева Р. К. 16
Тулиев Е. И. 199, 207
Туралиев Е. И. 189, 211, 214, 236, 299, 300, 302, 305
Туралиев И. Р. 236
Умирзаков К. У. 57, 58, 59
Усиев Е. Т. 179, 191, 209, 240, 241, 242, 243
Шалимов Г. П. 46
Шарипова Э. К. 281, 284, 309
Шамелов Т. 361, 366
Шукуров М. 85
Шушаков С. Н. 296, 298, 301, 303
Хабиев Т. Х. 49, 51, 63, 68
Хасанов А. 323
Хасенов Н. З. 296, 301

Мазмұны Содержание

Алғы сөз.....	3
Предисловие.....	5
Доцент Б. Т. Тулебаевтың ғылыми, ұстаздық, өндірістік және қоғамдық қызметі туралы мәліметтер.....	7
Очерк о научной, педагогической, производственной и общественной деятельности доцента Б. Т. Тулебаева.....	17
Доцент Б. Т. Тулебаевтың өмірі мен қызметінің негізгі кезеңдері.....	25
Основные даты жизни и деятельности доцента Б. Т. Тулебаева.....	28
Доцент Б. Т. Тулебаевтың ғылыми еңбектерінің тізімі Список научных трудов доцента Б. Т. Тулебаева.....	31
Авторлық куәліктері Авторские свидетельства.....	67
Патенттер Патенты.....	68
Доцент Б. Т. Тулебаевтың ғылыми жетекшілігімен орындалған магистрлік диссертациялар Магистерские диссертации выполненные под научным руководством доцента Б. Т. Тулебаева.....	70
Болатқали Тулебаевтың өлеңдері мен мақалалары Статьи и стихи Болатқали Тулебаева.....	71
Бірлесіп жазған авторлар көрсеткіші Именной указатель соавторов.....	77